

GONDOSKODÓ KÍSÉRET

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat
szerepvállalása a migrációs krízis
2015-ös időszakában

A szerzők:

Győri-Dani Lajos

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat ügyvezető alelnöke. Az eredetileg tanár végzettségű szociális szakember közel 20 éve vesz részt a szervezet munkájában, az elmúlt 15 évben annak felső vezetőjeként. Három kontinensen dolgozott különböző humanitárius krízisek során. 2014-ben az emberi erőforrások minisztere a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntette ki.

Solymári Dániel

A Szeretetszolgálat nemzetközi kapcsolatok szakértő munkatársa. Teológiát és nemzetközi kapcsolatokat tanult itthon és külföldön. Publicista, ismeretterjesztő, a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének tagja. A Szeretetszolgálat afrikai vízügyi és szanitációs fejlesztő programjainak elindítója és vezetője. A Szuverén Máltai Lovagrend tagja. 2015-ben a belügyminiszter a Köz Szolgálatáért Érdemjel Arany Fokozatával tüntette ki.

Győri-Dani Lajos
Solymári Dániel

GONDOSKODÓ KÍSÉRET

Győri-Dani Lajos
Solymári Dániel

GONDOSKODÓ KÍSÉRET

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat szerepvállalása
a migrációs krízis 2015-ös időszakában

BUDAPEST, 2016

ISBN 978-615-80372-3-5

**Felelős kiadó: Kozma Imre elnök
Magyar Máltai Szeretetszolgálat
1125 Budapest, Szarvas Gábor út 58–60.**

**Tördelés és nyomdai előkészítés: Bánlaki Szabolcs
Korrektúra: Pávay Andrea**

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
BEVEZETÉS	9
FOGALMAK TENGERÉBEN	11
IRÁNYADÓ ELMÉLETI SZEMPONTOK	15
Egyházi iratok	15
Bullától reguláig	16
A Katolikus Egyház megnyilatkozásainak néhány vonatkozása	18
A szentszéki álláspont és annak alakulása	21
Világi iratok	24
Magyarország kormánya és a Szuverén Máltai Lovagrend megállapodása	24
A genfi egyezmény	25
Dublin	26
KARITATIVITÁS A GYAKORLATBAN	28
A menekülés szervezeti beágyazódása	28
Történelmi távlatok	28
Migránsok közt jön létre a Szeretetszolgálat	32
Jelenkori kihívások	33
Szeptember 4-ének éjjelén	36
Mentőállomás a szántóföldön	37
A „senki földjén”	39
Állandó ügyelet az északi kilépőpontnál	42
Új terepen Szlovéniában	43
Egészségügyi megfontolások	44
ÚJKORI NÉPVÁNDORLÁS?	48
MELLÉKLETEK	53

ELŐSZÓ

2015 év végére a hazánkon áthaladó migránsok száma meghaladta a 400 000-et.¹ Jóllehet Magyarország elsősorban a nyugat-balkáni útvonalon² haladók egyik alkalmi állomása, úgynevezett tranzitország, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat mégis kiemelt feladatának tekintette, hogy ebben a történelmi, világméreteket öltő helyzetben a szükségét szenvedő emberek segítségére siessen. A keresztény elkötelezettségéből fakadó gondoskodó figyelemmel kísérte az országon átvándorló tömegek mindennapjait, számos helyszínen egészségügyi és higiénés ellátással, étellel, ruhával várva a nélkülözők érkezését. A szolgálat 2015-ben hosszú hónapokon át, gyakran éjjel-nappal tartott, amikor pedig a szükség úgy kívánta, a határokon túl, Horvátországban, Szerbiában és Szlovéniában is aktív szerepet vállaltak a magyar máltai szervezet munkatársai és önkéntes segítői. Jelen írás ennek az időszaknak az – esetenként szubjektív szempontoktól sem mentes – összefoglalója, amelyben megpróbáljuk ismertetni a szervezet ezen krízishelyzetben betöltött szerepét. Habár aktivitásaink – természetüknél fogva – a honi és nemzetközi közéleti, politikai eseményekkel párhuzamosan, azokhoz olykor szorosan kapcsolódva haladtak, nem célunk a folyamatok és azok szereplőinek értékelése.

Korai is volna még túl határozott következtetéseket levonni, hiszen egyelőre egy folyamat részei vagyunk, ahol politikusok és döntéshozók a tárgyalóasztalnál ülve, migránsok ezrei, tízezrei pedig a nagyvilág útjain gyalogolva keresik a továbbjutás lehetőségét. Hogy az út elején, vagy közepén volnánk, pontosan nem tudjuk. Churchill-lel együtt felsóhajtva, egy dolog talán biztos: „Ez még nem a vég. Még csak nem is a vég kezdete. De talán elmondhatjuk, hogy már a kezdet vége.”³ Elemző jellegű észrevételeink döntően saját perspektívánkból és terepi tapasztalatainkból fakadnak. Összefoglalónknak ezenfelül ismeretterjesztő jelleget ad a Szeretetszolgálat motivációját és tevékenységének irányát meghatározó vonatkozások rövid bemutatása.

Az események komplex értékelése és az átfogó tapasztalatok levonása csak később lesz elvégezhető. Azonban bízunk benne, hogy jelen írásunkkal már most hozzájárulunk a közös gondolkodáshoz és a mindig jobb segítségnyújtás szüntelen kereséséhez.

A szerzők

---

1 – Részletesen az „Illegális bevándorláshoz kapcsolódó határrendészeti szakterület intézkedéseinek száma” című ábrán.

2 – Migratory Routes Map: <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>

3 – 1942-ből, az el-alameini győzelmet követően elhangzott beszédéből.

BEVEZETÉS

Európának napjainkban a II. világháború óta eltelt időszak legnehezebb migrációs krízisével kell szembenéznie: az elmúlt ötven évben soha nem volt akkora menekültválság, mint ma. A kontinens egésze és az egyes országok számára is nagy megpróbáltatást jelent az emberiség alapkövetelményein, feltétlenségén nyugvó, ugyanakkor a valóságot korrekten látó és a szereplők reális igényeit figyelembe vevő helyes válaszok megtalálása. Miközben olyan párhuzamos krízisek zajlanak a világban, mint a közel-keleti válság újabb és újabb epizódjai, vagy a szubszaharai Afrika szinte egész kontinenst betöltő, évtizedek óta tartó drámája. Mindkét térségben egyébként aktív, úttörő szerepet vállal szervezetünk a nemzetközi fejlesztés és a humanitárius segélyezés területén. Nem beszélve egyes európai országok gazdasági, szociális, politikai és társadalmi nehézségeiről, amelyek csak tovább mélyítik az amúgy is erős szembenállást. Kevés helyről mondható el napjainkban, hogy a tartós béke lenne rá jellemző. A felsoroltak külön-külön is „elég-ségesek” volnának a mély, globális hatásokkal is bíró válság kialakulásához, mégis talán együttesen vezettek el napjaink migrációs válságához – ahogyan erre a Szeretetszolgálat évtizedes terepi tapasztalataiból is következtethetünk.

2015 nyarán látszólag előjel nélkül jelentek meg hazánk különböző területein a biztonságosabb vagy jobb jövőt keresők tömegei, jöllehet Európa egyes országai – elsősorban a mediterrán térségben és főként Dél-Olaszország – már évek óta küzdenek a migrációs krízis újabb és újabb hullámával. Néhány nap leforgása alatt telt meg a Nyugati és Keleti pályaudvar szűkebb-tágabb környezete közel-keleti, ázsiai és fekete-afrikai emberekkel, akiknek még a pusztá látványa is sokakra újszerűleg hathatott – de mindenképpen idegennek az egyébként világvárosi karakterű Budapest relatíve homogén lakosságához szokott szemeknek. Nálunk nincsenek arab, afrikai vagy ázsiai negyedek, az etnikai összetétel „egyszerű”. Szociális intézményeinkben sem gyakran találkoznak a munkatársak a „megszokottól” eltérő kulturális közegből érkező kliensekkel. Nem úgy, mint más európai városokban, ahol mindennapos ez a fajta sokszínűség. A jelenség tehát a honi ellátórendszer szereplői többségének nem csupán váratlan, de merőben új is volt. A legtöbben csekély tapasztalattal rendelkeztek az „idegenekkel” való találkozást illetően, és számunkra sem volt evidens a segítség helyes módjának megtalálása. Gondoljunk

csak a nyelvi, kulturális és vallási különbözőségekből adódó eltérésekre. Mondhatjuk persze, hogy az ember az ember, azonban ezen abszolút igazság mögött bonyolultabb szubjektív reakciók húzódnak meg. Mindehhez sokféleképpen viszonyulunk. Az önkéntes alapon dolgozó segítőkötől például nem várható el a főállású munkatársakhoz hasonló feltétlen odaadás, ahogyan az sem törvényszerű, hogy az alkalmazásban álló kollégák örömmel és szakszerűen látják el e speciális szolgálatot. És korántsem rossz szándékról van szó, ha egy segítő nem tudja, milyen vallási szabályokat kell betartania egy muszlim rászoruló egészségügyi ellátása esetén, vagy bizonytalan az esetleges fertőzések kockázatát illetően. Van, aki a teljes befogadás, míg más a totális zárás és védekezés elvét képviseli. Vannak, akik világnézeti vagy emberbaráti elköteleződésből a feltétlen segítség és nyitottság oldalán állnak, míg mások esetleg az ismeretlentől való félelemből fakadóan tartanak távolságot. Számos szempont létezik, és többségük a maga helyi értékében érthető, „legitim” álláspont. Akkor is, ha esetleg egymással összeegyeztethetetlen...

Tehát nem csupán a nyelvi különbségek okoztak nehézséget akkor, amikor a Szeretetszolgálat 2015 júniusában napi jelenléteket vállalt a főváros több pontján az átutazók megsegítésére. Nem a jó szándék hiánya okozott dilemmát vagy esetleges késlekedést, amikor a gondoskodó jelenléte megfelelő formáját kerestük. A legnehezebb kérdés a véges kapacitásaink felszabadításának mikéntje volt. Hogyan csoportosítsuk át erőinket az új cél érdekében, hogy párhuzamosan az egész éves napi szintű hagyományos, intézményes ellátás zavartalan folyamatossága, minősége biztosított maradjon? De olyan kérdéseket is feltettünk magunknak, mint hogy melyek azok a pontok, amelyek karitatív válaszokat igényelnek és mi az, ami inkább állami szerepvállalást? Hol van tehát az „elcsúszott ember”, hol jelenjen meg a „caritas”, a keresztény irgalmasságból fakadó szeretet szava? Hiszen a karitatív civil szervezetek munkája mindig kiegészítő, komplementer jellegű, és többletet jelent a központi (ellátó)rendszeren felül, illetve mellett. Nem volt világos a munkánkra ható jogszabályi környezet sem; mit lehet és mit nem – ahogyan ezzel gyakran szembesültünk a tartósabb egészségügyi ellátás céljából kórházba szállított migránsok esetében. A kezdeti időkben ilyen és ezekhez hasonló emberi, szakmai dilemmákkal szembesültünk. A nehézségek elkerülése érdekében ezért az első szolgálati periódust a sokat látott, kipróbált kollégákból állítottuk össze, majd folyamatosan bővítettük jelenlétünket térben és időben egyaránt.

FOGALMAK TENGERÉBEN

Ahogy ezt már megállapítottuk, az azonnali segítség nyújtása nem volt kérdés számunkra. Mindössze annak helyes módját kellett megtalálnunk, hiszen ahogy azt gyakran hangsúlyozzuk: *segíteni csak jól szabad*. Munkánk kezdetén tehát a humanitárius alapértékek szerinti azonnali reakció és az egyébként időigényes szakmai-emberi útkeresés kettősségét kellett mihamarabb feloldanunk magunkban.⁴ A segítségnyújtás egyébként korántsem volt könnyű a politikai tartalommal is átitatott légkörben, ahol a fogalmak – gyakran szándékoktól sem mentesen – keveredtek. Így mielőtt folytatnánk a gondolkodást, kíséreljük meg a terminológiai tisztázást.

Részletkérdésnek tűnhet, azonban annál fontosabb az egyébként többé-kevésbé konszenzusos fogalmak precíz alkalmazása, ha minőségi vitát kívánunk folytatni. Abban nincs helye a pontatlanságnak és a hibás szóhasználatnak, amely félreértésekre, téves következtetésekre vezethet. A használt szavak politikai színezete egyébként nem hazai jelenség, az angol nyelvi légkörben is megfigyelhető. Így ha a beszélő esetleg a „migrant crisis” kifejezést használja, menekültellenesnek, jobboldalinak tűnhet, aki a részleges vagy teljes zárás elvét kultiválja. A „refugee issue” már inkább balliberális beállítottságot sugallhat, aki egyértelműen „menekültpárti” – bármit is jelentsen az. Jelen sorok írói azonban összefoglalóan a migráns kifejezést használják minden olyan emberre vonatkozóan, akiknek menedékkérélmére még hivatalosan nem megállapított. Ez magában foglalja az üldöztetést vagy más háborús konfliktusok elől menekülőket, a Közel-Keletről és a szubszaharai Afrikából érkezőket egyaránt. A kifejezést azokra is vonatkoztatjuk, akik gazdasági vagy más okból kifolyólag hagyták el otthonukat egy jobb jövő reményében, függetlenül attól, hogy később menekültként ismerik-e el őket vagy sem.

A *migráns* szó fejezi ki tehát a leginkább általános tartalmat, és utal minden olyan személyre, aki egyéni elhatározásból vagy más erő hatására hagyta el saját orszá-

---

4 – Gondoljunk csak (mások mellett) az *ukrán forradalom 2014-es időszakára*, a kijevi Majdan tér drámájára, amikor egyáltalán nem volt világos, hogy hol kezdődik és meddig tart a karitatív szerepvállalás lehetősége-kötelessége a soktényezős belpolitikai helyzetben. Hogy a direkt módú segítség kiket, és rajtuk keresztül indirekt módon milyen célokat támogat... Hasonlóan nehéz helyzetben voltunk számos alkalommal a *közél-keleti humanitárius segélyek eljuttatása kapcsán*, amikor lokális és globálpolitikai összefüggéseket is szem előtt tartva kellett helyes válaszokat adnunk a rászorulóknak feltétlen megsegítésének elvére (core humanitarian principles és az IHL elveit követve).

gát; mindenki, aki egy másik országba távozik azzal a céllal, hogy ott folytassa az életét. A fogalom hűvös és személytelen, azonban alkalmas arra, hogy szélesre nyissuk a „fogalmi ollót”, ha nem ismert vagy még nem megállapított az adott személy(ek) státusza. A továbbiakban a BÁH alapján⁵ a magyar alapfogalmakat tekintjük át, jóllehet fontos megismerni az angolszász elnevezéseket is, amire jó lehetőséget adnak az iránymutató dokumentumok.⁶

Kiindulópontunk a *menedékjog*, amely „az a jogcím, ami az azt megszerző külföldit feljogosítja arra, hogy Magyarország területén tartózkodjon, és egyidejűleg védelmet is biztosít számára a visszaküldés, a kiutasítás és a kiadatás ellen”.

Ezt a *menekültügyi eljárás* során határozzák meg, amely „eljárás célja annak megállapítása, hogy a menedékkérelmet előterjesztő személy jogosult-e a menekült- vagy oltalmazotti státuszra, esetében a visszaküldés tilalma fennáll-e, a visszaküldés tilalmának fenn nem állása esetén kiutasítható, illetve kitoloncolható-e, valamint a dublini átadás keretében átadható-e”.

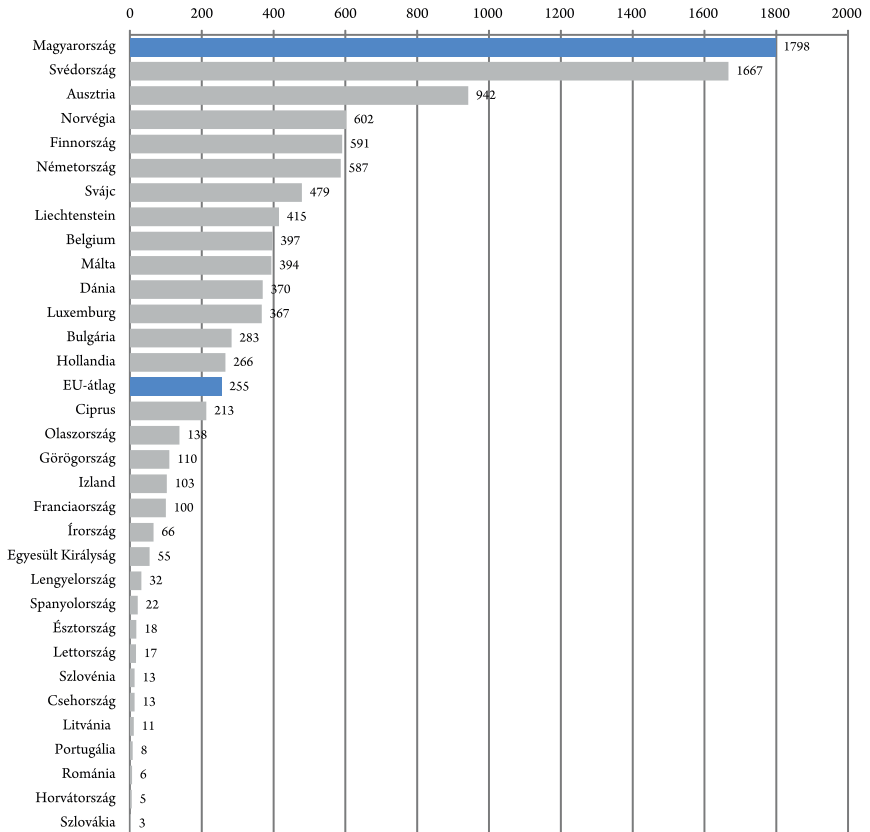
Az idézett kifejezések az adott személy menekültként való elismerését célozzák. *Menekült* így „az a személy lehet, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzetiségi vagy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, avagy politikai meggyőződése miatt hazájában üldöztetést szenvedett el, vagy ilyen üldöztetéstől megalapozottan fél, jelenleg Magyarország területén tartózkodik és menekültstátusz iránti kérelmet terjesztett elő”. A menekültstátusz iránti kérelme, a jogi eljárás tehát saját kérésére folyamatban van, amely aztán a magyar állampolgárság megszerzéséig, valamint a menekültstátusz visszavonásáig illeti meg a már menekültként elismert személyt.

Nem evidencia és automatikus tehát a menekültként való aposztrofálása a hazánk területére érkezőnek. Így pusztán abból a tényből kiindulva, hogy valaki de facto Magyarországon tartózkodik, még nem következik jogi státusza. A migráns szóhoz egyébként talán a magyar *bevándorló* kifejezés állhat közel – amely azokra vonatkozik, akik hosszabb ideje tartózkodnak hazánkban. Azzal a fontos kiegészítéssel, hogy az ő jogi állapotuk rendezett, menekültügyi eljárásuk már lezajlott, legálisan tanulnak vagy munkát vállalnak, papírokkal és engedélyekkel rendelkeznek. Az „*illegális bevándorló*” szókap-

5 – A Bevándorlási és Állampolgári Hivatal (BÁH) terminológiáit felhasználva, hivatkozva (<http://bevandorlas.hu>).

6 – IOM, Glossary on Migration, International Migration Law Series No. 25, 2011.

csolat ezért aztán helytelen és önmagának ellentmondó. „Papírok” hiányában inkább *illegális* (a nemzetközi terminológiában irreguláris) *migránsokról* érdemes beszélni. Megjegyezzük ugyanakkor, hogy habár e kifejezések használatban vannak (tipikusan a mindennapok szintjén), egyiket sem „ismeri” a jogi szaknyelv.

Menedékkérelmek számának alakulása országonként 2015-ben 100 000 fő helyi lakosra vetítve

Forrás: Eurostat, Frontex (2015)

Visszatérve a menekültügyi eljárás folyamatára, ha tehát egy migráns Magyarország területére érkezik és védelmet, azaz *menekültkénti elismerést* kér, akkor egészen addig menedékkérőnek számít, amíg a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal megállapítja, hogy valóban jogosult-e a védelemre, illetve milyen státusz illeti meg. De nem csak menekültként ismerhető el az adott illető. „*Oltalmazottként* kiegészítő védelemben részesülhet az a személy, aki ugyan nem felelt meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja hazája védelmét igénybe venni.” Ismert még a *menedékes* státusz is, amely ideiglenes védelmet jelent a hazájukat csoportosan elhagyó személyek számára. Ehhez áll még némileg közel a *befogadotti* kategória is, amely arra a menedékkérőre vonatkozik, aki ki van zárva a menekült, oltalmazott, illetve menedékes jogállásból, származási országában mégis üldöztetést kellene elszenvednie.

Látható tehát, hogy e színes nyelvi halmazban az egyes fogalmak eltérő tartalommal rendelkeznek. Többnek pedig – különösen a nemzetközi kapcsolatok rendszerében és légkörében – használójára nézve üzenetértéke is van.

IRÁNYADÓ ELMÉLETI SZEMPONTOK

Egyházi iratok

Munkánk során naponta kellett szembesülnünk a minket körülvevők támogatásával vagy éppen rosszallásával, és gyakran állásfoglalásra is kényszerültünk szűkebb környezetünk vagy a társadalom nagyobb nyilvánossága előtt. A nehéz helyzetre elnökünk, Kozma Imre atya szavaival válaszoltunk, elsősorban önmagunknak és másoknak: „Nekünk küldetésünk, nem álláspontunk van.” Ez az egyszerű, ugyanakkor rendkívül mély gondolat a felmerülő kettősségek jelentős részére tökéletes válaszul szolgált és mintegy premisszája lett munkánknak. Missziós üzenetet és újabb erőt adott a rászorulóban embertársunk feltétlen meglátására.

Jóllehet az elesett, segítségre szoruló ember felemelése nem kíván ideológiai alapot, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat – mint a 900 éves Szuverén Máltai Lovagrend segélyszervezete – munkájának irányát „tárgyi” alapok is meghatározzák. Némelyik a szervezet sajátos, keresztény identitásának konkrét kifejeződése. A következőkben ezekből ismertetünk néhányat. Túlmenően a jelen dokumentum szerepén, véleményünk szerint kívánatos lenne a segélyezéspolitikák meghatározásánál meríteni a keresztény társadalmi tanítás alapelveiből, illetve a keresztény segélyszervezetek jól átgondolt gyakorlatából. Gondoljunk csak arra, hogy egyik-másik közel ezer éve végzi ezt a szolgálatot. Ez idő alatt sok tapasztalat halmozódott fel, és volt lehetőség azok alapos átgondolására, a jó és rossz gyakorlatok megfogalmazására. Továbbá nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy a hit (vallás) alapú (segély)szervezetek elköteleződése mélyen belső indíttatású; nem kötődik tehát anyagi vagy más modern értelemben vett „hasznosuláshoz”. Ugyanakkor ez „fordítva” is igaz: a vallási alapú vagy egyházi segítő közösségeknek meríteni kell a mások által leírt jó gyakorlatokból, segítői mechanizmusokból, alapelvekből. A kettő egyéni sajátosságok feloldódása nélküli találkozási és ötvöződési jó segítői elveket eredményezhet.

Bullától reguláig

Számunkra időben és fontosságában az első a *Jeruzsálemi, Rodoszi és Máltai Szuverén Ispótyalos Szent János Lovagrend (röviden Szuverén Máltai Lovagrend) alapító oklevele, pápai bullája*. Az 1113. február 15-én II. Paszkál pápa által jegyzett „Pie postulatio voluntatis” kezdetű dokumentum rendelkezik a Boldog Gellért (cca. 1040–1120) alapította közösség függetlenségéről és működési keretéről. A pápa Szentszéki elismerését adta a Rendnek, de bizonyos előjogokat, így például anyagi függetlenséget is biztosított, valamint előjárójának szabad megválasztását is lehetővé tette. Témánk szempontjából azonban leginkább lényeges módon, expressis verbis rögzíti az akkor még kifejezetten betegápoló „testület” működésének első és legfontosabb célját: *a szegények és betegek istápolását*. Meghatározva ezzel annak mindenkori irányultságát és létének alapvonását – ahogy mondjuk, karizmáját. E korai karitatív szervezetnek is tekinthető (bár annál lényegesen több) közösség ugyanis az akkori keresztény zarándokoknak (Peregrinantes Christiani) nyújtott segítséget. „Itt álltak immár lábaink csarnokainak küszöbén, oh Jeruzsálem” énekelhették a jeruzsálemi ünnepekre zarándokoló korabeli zsidók és Jézus apostolai. Minden törzs köteles volt elzarándokolni Jeruzsálembe,⁷ az Ó- és Újszövetség szent városa Istenének városába, ahol Jahve sátra állt. Jézus Krisztus kereszthalálának, föltámadásának és mennybemenetelének szent helyére. A város egyúttal Izrael vallási központja is volt, hiszen ott állt a Salamon építette templom. Idővel tömegek indultak Európából Jeruzsálembe, hogy legalább egyszer az életben ők is megvethessék lábukat Krisztus utolsó földi állomásának helyszínén, ahová Franciaország nyugati részéből öt hónap is lehetett a gyakran igen kockázatos út. A nagy nehézségek árán és kimerülten megérkezett zarándokoknak ellátásra volt szükségük, amelyet a korabeli „szegénykórházakban”, hospitale pauperumokban vagy xenodochiumnak nevezett ispotályokban, kolostorok és püspöki székházak mellé épített szálláshelyeken vehettek igénybe. Itt nemcsak ételt és italt kaptak, de egészségügyi támogatásban is részesülhettek a kimerült utazók. A Sancta Maria Latina (bencés regula szerinti hospitium), majd a nők számára épített Sancta Maria Parva házakban (Keresztelő Szent János tiszteletére emelve) meg is kezdődött a munka, amely további ötven év működést követően a rend bölcsőjévé vált. A már jól működő hálózat később, a keresztes hadjáratok idején is folytatta működését, és nagy rutinnal segítette a Szentföldön harcolók egészségügyi ellátását.

7 – Zsolt 122,4; 87,3; 76,3; 84

A Rend második vezetője, Frá Raymond du Puy (1083–1160), akit elsőként neveztek nagymesternek, vezette be (elsősorban bencés iratokból merítve) az általunk is ismert első szabályzatot, *rendi Regulát*. A dokumentum 1140 körül született és a jeruzsálemi első ispotály (Sancta Maria Parva) szokásait foglalja „törvényi” formába, az alapító szándékait szem előtt tartva. A dokumentum Szent János ispotályosainak legrégebbi kodifikációja, „viselkedési szabálya”. A Regula valószínűleg két ütemben készült és több változtatáson esett át.⁸ Témánk szempontjából legfontosabb az első cikkelyt kiemelünk, amely így fogalmaz: „Először megparancsolom, hogy a szegények szolgálatába szegődött valamennyi testvér Isten segítségével tartsa meg azt a hármát, amit a pap kézvezetésével a kezébe és a könyvre megfogad...”⁹ Világos tehát, hogy e közösséghez tartozásunk döntő eleme a szegények és betegek feltétlen szolgálata. Tagjai hármastettek, eltérő tartalommal. A mindenki számára közös vállalásuk így hangzott: „Megígérjük, hogy uraink, a betegek szolgálói leszünk (sclavi dominorum infirmorum). A servus pauperum Christi (Krisztus szegényeinek szolgálója) így vált szállóigévé, ami a »jános-lovagok« írásában rendi fogalomként van jelen: uraink, a betegek.”¹⁰ Puy alatt az intézményesült és területileg addig elsősorban a Szentföldön működő közösség szétterjedt: Marseille-ben, Saint-Gilles-ben, illetve Asti, Pisa, Bari, Otranto, Taranto és Messina városaiban alakult ispotály.

A fenti Regula újabb kori reflexiója a *Rendi szabályok és eligazítások* elnevezésű dokumentum.¹¹ E mai szemnek kissé nehéz írás olyan fontos kérdéseket szabályoz, mint a rend szerkezete és az ahhoz tartozók jogállása, lelki életük és mindennapi aktivitásuk legfontosabb kérdései. Rögzíti, hogy „kilenc évszázadon át a Rend küldetése Isten dicsőségének hirdetése tagjainak életszentsége, a hit és a Szentatya szolgálata, és a felebarátok segítése által (RA 2.1. §)”. A szuverén Máltai Ispotályos Lovagrend e küldetését mint „Laikus szerzetesrend, mely hagyományaiból eredően egyszerre katonai, lovagi és nemesi rend” (RA 1.1. §) teljesíti. „A Rend arra hivatott, hogy táplálja, védje és tanúságot tegyen a hitről (Tuitio Fidei), és szolgálja az Úr képét magukon hordozó szegényeket

8 – Lásd *Rendi szabályok és eligazítások*, Gyula, 2012, 120.

9 – A gondolat végén a szerzetesi élet hármas meghatározását fejezik ki a szerzők, ennek részletezése most nem tartozik a tárgyhoz.

10 – Török J.–Legeza L.: *Máltaiak*, Budapest, 2009, 17–18.

11 – Lásd *Rendi szabályok és eligazítások*, Gyula, 2012. június 24., az eredeti angolból fordítva *Membership in the Order of Malta Regulations and Commentary*, Rome, 2011.

és betegeket (Obsequium Pauperum).¹² E modern dokumentum is megerősíti a közösség mindenkori feladatát, témánkhoz kapcsolódóan a rászorulókat gondozását. Több írás rendelkezik még a szervezet belső strukturális rendjéről, a főbb prioritásokról, a hagyományról és az örökségül kapott szokásokról – a Rend és közösségének megtartó erejéről. Ilyen például a külkapcsolatainak irányát adó kézikönyv¹³ vagy a közelmúltban született nyilatkozat, javaslat a vallási szervezetek humanitárius téren betöltött komplex szerepéről.¹⁴

A Katolikus Egyház megnyilatkozásainak néhány vonatkozása

Szervezetünk nem csupán merített a *Katolikus Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai*ból, de identitásából fakadóan azokat önmagára nézve kötelező érvényűnek is tekinti. Munkánk szempontjából elsődlegesen a keresztény társadalmi tanítás társadalometikai elveit és a belőlük fakadó társadalomszervezeti követelményeinek rendszerét. Továbbra sem célunk az egyes dokumentumok mély elemzése, így most is csupán megemlítjük a leginkább relevánsakat. A keresztény társadalmi tanításnak három tartóoszlopa van. (1) Kiindulópontja: a személy, aki egyszerre individuum és társadalmi lény. Szervezetünk ezért mindig „a másik embert” állítja figyelmének középpontjába. Ahogy alapító elnökünk gyakran fogalmaz, „csak a másik emberben találjuk meg önmagunkat, csak a másik ember felemelésével válhatunk mi is többé”. Mondhatnánk leegyszerűsítve: korra, nemre és vallási hovatartozásra függetlenül keressük a másikban az emberit, ítélet nélkül gondozzuk a szegényt és rászorulókat, akihez helyzetünkben adódóan odahajolhatunk és átöllelhetjük, hogy ismét a maga méltóságában éljen és fejlődhesen tovább. „Az individuum egyszeri, megismételhetetlen, nem kicserélhető lény, akit nem funkciója és hasznossága, hanem léte tesz értéké. Az individuum nem valami máshoz viszonyítva, más dologban való közreműködése miatt, hanem önmagáért érték.”¹⁵ Ez az egyetemes személyiségelv munkánk szempontjából is alapvető. Nem ad „lehetőséget” a másikkal szembeni hátrányos vagy éppen kedvező megkülönböztetésre; ahogyan a mentőorvos

12 – Lásd *ugyanott*, II, 24.

13 – *Diplomatic Handbook of the Sovereign Military Hospitaller Order of St. John of Jerusalem of Rhodes and of Malta*, Rome (Grand Magistry), 2014.

14 – Lásd a „*Religions Together for Humanitarian Action*” című nyilatkozat. The special role of faith – based institutions The Sovereign Order of Malta Symposium, United Nations Geneva, 27 May 2015.

15 – Lásd Tomka Miklós: *Az egyház társadalmi tanítása – Dokumentumok, Bevezetés*. Szent István Társulat, Budapest, 13.

sem szelektálhat ellátott és ellátott között egyéni szempontok által vezérelve egy esetleges közúti baleset alkalmával... A mi perspektívánkból tehát az egyetlen vizsgált szempont pusztán a rászorultság állapota, mértéke. (2) „A keresztény társadalmi tanítás második alapkonceptiója a szolidaritáselv: az ember a közösség segítségével tud kibontakozni, azaz rászorul másokra; ugyanakkor ő maga is hozzá tud járulni a közösség épüléséhez, segíteni tud másokat. Az antropológia az én-te kapcsolat és a párbeszédképesség szerepét hangsúlyozza. (...) A szolidaritáselv szerint az egyén és a közösség ontológiailag és etikailag egyaránt egymásra irányul. Természete szerint az ember a közösségre van utalva és abban és annak javára valósítja meg hivatását. Megfordítva pedig a közösség (és a társadalom) célja és feladata tagjai, az egyének támogatása. (...) A szolidaritás: közösségépítés, a társadalom működésmódjának fejlesztése, szervezetének hatékonyabbá tétele; felelősségvállalás konkrét személyekért, ügyekért és eljárásmodokért.”¹⁶

(3) A rendszer harmadik alapeleme Aquinói Szent Tamás, a skolasztika, XI. Piusz és Boldog VI. Pál pápa óta a szubszidiaritás elve. Ez a ma gyakran használt kifejezés évszázadok óta alapelve a keresztény társadalmi tanításnak. Célja nem kevesebb, mint hozzájárulni egy jobb társadalom kialakulásához. Ennek az igen összetett elvnek témánk szempontjából egyik lényeges vonatkozása, hogy „ha az egyén (vagy az alacsonyabb szintű közösség, szervezet) segíteni tud magán, a közösségnek (társadalomnak) nem szabad helyette az »önsegélyt« elvégezni, vagy átvállalni a felkínált támogatással, hiszen az valójában nem segítség, hanem az önálló képesség csökkentése lenne. Ha azonban az önmagára utalt egyén (...) nem tud magán segíteni, a problémamegoldás meghaladja erejét s ezért rászorul a (...) közösségre, akkor annak segítséget kell nyújtania...”¹⁷

Jóllehet az egyház társadalmi tanítása nem szűk értelemben vett szociális útmutatás, annál több: az emberi együttélés és a társadalom egészére vonatkozó normarendszer. Mégis az általános vagy konkrét helyzetekben fontos forrásunk, amelyekből most csak röviden érintettük a számunkra is irányadókat.

Hasonlóan lényeges a *Katolikus Egyház Katekizmusa*, amely a Római Katolikus Egyház tanításának szerves és rendezett összefoglalása. Tanítása sajátos dimenziójának középpontjában a felebaráti szeretet kifejeződése áll, amelynek „gyümölcsei: az öröm, a béke és az irgalmasság; a szeretet megköveteli a jótékonyt (..) szabad és érdektelen

---

¹⁶ – Lásd *ugyanott*, 14.

¹⁷ – *Ugyanott*, 15.

marad...”.¹⁸ A másik személyének tiszteletben tartásával és az ember transzcendens méltóságával kapcsolatban világosan kimondja, hogy „mindenki köteles embertársait kivétel nélkül úgy tekinteni, mint »másik önmagát«, törődni azzal, hogy élhessenek és birtokolják az emberhez méltó élet feltételeit”.¹⁹ A közösségi elköteleződést illetően is fontos alapvetést rögzít, a munkánk térbeli kiterjedése vonatkozásában: „a részvétel elsősorban azzal valósul meg, hogy valaki vállalja a kötelezettséget ott, ahol magára veszi az egyéni felelősséget: azon gondoskodás által (...), amellyel saját munkáját végzi, részt vesz a másik, ill. az egész közösség javának előmozdításában.”²⁰

További konkrét tanításokat, alkalmazható elveket olvashatunk ki egyes pápák meghatározott témákat feldolgozó körleveleiből, úgynevezett *enciklikáiból*. Így például XIII. Leó pápa *Rerum Novarum* kezdetű dokumentumából, amely többek között szól az állam kiegyenlítő szerepéről és meghatározza a közjó fogalmát. Fontos megemlíteni Szent XXIII. János pápa *Mater et Magistra* és *Pacem in Terris* kezdetű enciklikáit, ahogyan a II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et Spes* vagy éppen Boldog VI. Pál pápa *Populorum Progressio* és *Octogesima Adveniens* kezdetű iratait. Az előbbi roppant fontos dokumentum számunkra, mert mélyen elemzi a népek fejlődésének nehézségeit, az éhség, a nyomor és a járványok problémáit; szól a családról és a népesedés kérdéséről, ahogyan a népek testvériségéről is és a szolidaritás kötelezettségéről, párbeszédéről vagy éppen a vendégmunkásokról. Nem kevésbé fontosak Szent II. János Pál írásai sem, mint a *Laborem Exercens* vagy a *Sollicitudo rei Socialis*, ahogyan XVI. Benedek pápa *Caritas in veritate* enciklikája az ember teljes értékű fejlődéséről. De ki kell még emelni Ferenc pápa *Evangelii Gaudium* című buzdítását a közösségi elköteleződésről. Vele kapcsolatban említsük meg azt a sajtóságosan latin-amerikai légkörből táplálkozó, radikálisan biblikus és emberbaráti megközelítést, amellyel a migránsok ellátására és befogadására biztatta szorosabban a hozzá világnézeti alapon legközelebb állókat, de a világ egészét és benne minden jóakarátú embert. A Szentszék – és a pápa – álláspontjára később részletesebben is kitérünk.

---

18 – KEK 1829

19 – KEK 1931

20 – KEK 1914

A szentszéki álláspont és annak alakulása

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat karakterének sajátja katolikus gyökereiben és elkötelezetten keresztény válaszaiban rejlik. Ebben a vonatkozásban idézzük fel a migrációs és menekültkérdés szentszéki álláspontját, kiemelten Ferenc pápa sokakat vitára indító megközelítését. A pápa idei, a Szentszék mellett akkreditált diplomáciai testület tagjaihoz intézett újévi beszédében²¹ mintegy szintézisét adta a migrációs és menekültkérdéssel kapcsolatos elvi álláspontjának. A már sokak által megfigyelt szóhasználati változás – vagyis hogy jogilag és politikailag korrektebb módon az átutazókat menekültek helyett migránsoknak nevezi – a pápai palota „Harmadik Loggiájának”, vagyis a Pápai Államtitkárságnak a hatását is érzékeltette a szentszéki álláspont alakulásában. Ez azonban nem jelentett markáns súlyponteltolódást a pápa a világ egészének is szánt hagyományos, éwertékelőnek is tekinthető beszédében. Az irgalmasság (rendkívüli szentév) és a család (szinódus) témái mellett a migrációs válság szerepelt annak középpontjában, amely – ahogy fogalmazott – áthatotta az egész év légkörét. Rövid elemzését is adta a témának: végigvette a menekültté válás lehetséges okait, és hangsúlyozta a jogszabályi környezet változásának sürgősségét. Lehetővé kell tenni, hogy annak merev kereteiből ne szorulhassanak ki a védelemre, oltalomra szoruló elvándorlók. Kitért azokra is, akik vissza szeretnének jutni hazájukba, így a támogató, úgynevezett donor országokat a kibocsátó (eredő, forrás) országokban végzett segítő jelenlétre ösztönözte. Beszédében azonban a korábban megismert teljes nyitottság és feltétlen befogadás elve mellett más szempontokat is érintett. Rámutatott, hogy nem szabad magukra hagyni erőfeszítéseikben azokat az országokat, amelyek valamiképpen részt vesznek a kérdésre adható jó válaszok megtalálásában. Nekik ugyanakkor a fenntartható és a rendet megtartó megoldásokat is keresniük kell. Kitért a pápa a jelenség kulturális vonatkozásaira is: mindenkit emlékeztetett az egymástól markánsan eltérő hagyományok találkozásának kihívására, illetve arra, hogy miként lehetséges a beilleszkedés és az integráció. Reményének adott hangot, hogy az Európai Unió képes lesz saját állampolgárainak védelmére, és eközben párhuzamosan a rászorulókat humanitárius igényeinek kielégítésére. E kettő – mint fogalmazott – kötelessége is az európai közösségnek. Figyelmeztette ugyanakkor a migránsokat,

21 – http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2016/january/documents/papa-francesco_20160111_corpo-diplomatico.html, találat ideje: 2016. 03. 31.

Ételt oszt a Máltai Szeretetszolgálat Budapesten a keletnémet menekülteknek 1989-ben...

...és 2015-ben szintén, Röszke térségében a szerb határ menti belépőpontnál.

hogy kötelességük az őket befogadó országok kultúrájának, jogszabályainak és helyi szokásainak tiszteletben tartása. Kétségtelen, hogy árnyaltabb és összetettebb képet festett a korábban megismert nézeteihez képest. Kiegyensúlyozott, reális és korrekt összefoglalását adta korunk egyik legégetőbb társadalmi problémájának. Egy politikai jellegű beszédnek azonban megvan a maga természete, és semmi kétségünk sem lehet afelől, hogy Ferenc pápának pedig meglehet a határozott magánvéleménye. Amit gyakran félreérthetetlenül kifejezésre is juttat; ahogyan tette azt 2015 szeptemberében a katolikus plébániákat, templomokat menekültcsaládok befogadására buzdító üzenetében. Nem valószínű tehát, hogy a jövőben elmozdítható lenne a radikálisan biblikus álláspontjáról. Ez akár pozitív vélgletnek is tekinthető e bonyolult, soktényezős folyamatban.

Világi iratok

Magyarország kormánya és a Szuverén Máltai Lovagrend megállapodása

Most néhány olyan *világi dokumentumot* említünk, amelyek szintén fontos irányt mutatnak számunkra; sőt, konkrétan kifejezik működésünk területét. Hazai szervezet lévén az első, amelyet annak fontosságából adódóan idézünk, a *2010. évi CXL. törvény* a Magyar Köztársaság kormánya és a Szuverén Jeruzsálemi, Rodoszi és Máltai Szent János Katonai és Ispótyalos Rend közötti Együtműködési Megállapodás kihirdetéséről.²² A 2010. december 7-én kihirdetett dokumentum elvi keretül szolgál a magyar kormány és a Szuverén Máltai Lovagrend – illetve segélyszervezete, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat – együttműködését illetően. Létrejöttének körülményét tekintve „figyelembe veszi a Magyar Köztársaság kormánya és a Szuverén Máltai Lovagrend közötti, hagyományosan kiváló kapcsolatokat, a Magyarországon 1989-ben bekövetkezett alapvető politikai változásokat és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület megalakulásának huszadik évfordulóját”. Annak 2. cikkelye rögzíti, hogy: „A jelen Megállapodás tárgya a Szerződő Felek közötti jövőbeni együttműködés szociális, egészségügyi, humanitárius és nemzetközi fejlesztési téren...” 3. cikkelyében kifejti, hogy: „A Szerződő Felek esz-

²² – http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1000140.TV, találat ideje: 2016. 03. 05. Lásd még: <http://www.parlament.hu/irom39/01670/01670.pdf>, illetve a *Magyar Közlöny 184. száma*: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk10184.pdf>, találat ideje: 2016. 03. 05.

közeikhez és lehetőségeikhez mérten támogatják és végrehajtják a szociális, egészségügyi, humanitárius és nemzetközi fejlesztési együttműködésük előmozdítására, bővítésére, valamint további hasonló területekre történő kiterjesztésére irányuló lépéseket.” A 4. cikkely így folytatja: „...elláthatnak minden olyan nevelési-oktatási, kulturális, szociális, egészségügyi, katasztrófavédelmi, sport-, illetőleg gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet, amelyet törvény nem tart fenn kizárólagosan az állam, vagy állami szerv, illetve intézmény számára. E tevékenységi körben szolgálatot és intézményt létesíthetnek, illetve tarthatnak fenn és projektet hajthatnak végre.”

A genfi egyezmény

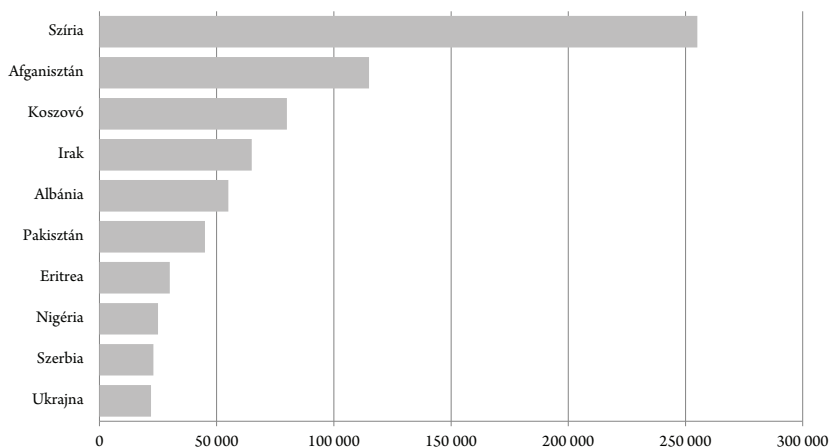
A migráció kérdésében 1951-ben korszakalkotó dokumentum született. A béke biztosítására hivatott Nemzetek Szövetségének genfi konferenciáján július 28-án írták alá azzal a szándékkal, hogy „meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek alapján valaki menekültnek minősül, valamint definiálja, milyen jogvédelem, támogatás és szociális jogok illetik meg a menekülteket az egyezményt aláíró államokban. Az egyezmény egyik legfontosabb rendelkezése egyértelműen leszögezi, hogy a menekültek nem küldhetők vissza abba az országba, ahol üldöztetésnek lehetnek kitéve. Az egyezmény meghatározza a menekültek kötelezettségeit is a befogadó állammal szemben, és leszögezi, hogy bizonyos kategóriákba tartozó személyek – például háborús bűnösök – nem kaphatnak menekültstátuszt”. Mára az 1951. évi „genfi menekültügyi egyezménynek”²³ vagy „genfi konvenciónak”²⁴ is nevezett irat a nemzetközi menekültvédelem legfontosabb dokumentuma. Meghatározása szerint menekült az, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott féelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való féelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való féelmében nem akar oda visszatérni”.²⁵ Létrejötté fő körülményének a II. világháború tekinthető, és a háborús menekültek

23 – <http://www.unhcr-centraleurope.org/hu/informacioforrasok/egyezmenyek/menekultugyi-egyezmeny.html>

24 – <http://www.unhcr.org/3b73b0d63.html>

25 – 1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekült helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény, valamint a menekült helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről, lásd: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=98900015.TVR

védelmére koncentrált. Idővel ez meghaladottá vált és kiegészítésre, alakításra szorult. Szükségesnek bizonyult, hogy kiterjessék az egyezmény látó- és hatókörét, megszűntessék a földrajzi lehatárolásokat – egyetemessé téve ezzel a jogi iratot. A „kényszer-vándorlás” folyamatosan erősödő jelenségét figyelembe véve, a genfi konvencióra az 1967. évi kiegészítő jegyzőkönyv választott.

Az Európába érkező menekélykérők 10 legjellemzőbb kibocsátó országa

Forrás: Eurostat, Frontex (2015. október)

Dublin

Napjaink egy másik sokat idézett, migránsokat és menekélytkeket érintő szabályozása az úgynevezett „Dublini eljárás”²⁶ vagy „Dublini rendelet”. Hivatalosan: „A harmadik ország állampolgára vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 2013. június 26-án kelt 604/2013/EU Parlamenti és Tanácsi Rendelet (Dublin III Rendelet) 4. cikke szerinti tájékoztató”²⁷ Az 1951-es, majd 1967-es egyezményekkel ellentétben ez szűkebbre

26 – Lásd: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0604>

27 – A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal honlapjának tájékoztatása nyomán

szabta a jogi fókuszát és területi lehatárolását. A „Dublini rendelet”²⁸ egy európai uniós jogszabály, mely meghatározza egy tagállam felelősségét a menedékkérelmek elbírálásában – kifejezetten az Európai Unió területén belül. Célja, hogy meghatározza a tagállam felelősségét az egyes konkrét menedékkérelésekben és a menedékkérőt abba a tagállamba irányítsa, amelyen át belépett az Európai Unió területére. A vele párhuzamosan létrehozott Eurodac ujjlenyomat-adatbázis pedig az Európai Unió területére illegálisan belépettek hivatalos forrása. Eszerint tehát ha valaki elismerés iránti kérelmet nyújt be Magyarországon, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy menekültügyi eljárásának lefolytatására Magyarországon fog sor kerülni. A dublini rendelet alapján ugyanis, bizonyos jogi körülmények fennállása esetén, a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért más uniós (vagy a rendeletet aláíró egyéb) állam is felelős lehet.

Érdeemes még felidézni a 2014. december 15-én elfogadott Nemzetközi fejlesztési együttműködésről és a nemzetközi humanitárius segítségnyújtásról szóló 2014. évi XC. törvényt,²⁹ amely szintén meghatározza a civil szervezetek részvételét a nemzetközi segélyezés komplex rendszerében. Hasonlóan lényeges alapelemeket tartalmaznak más nemzetközi szervezetek által jegyzett dokumentumok, mint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata,³⁰ az Emberi Jogok Európai Egyezménye,³¹ az Egyesült Nemzetek Szervezetének Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) dokumentumai, az ENSZ és az EU standardjai³² és más releváns iratok.³³

A korábbiakban beszéltünk a Szeretetszolgálatnak a migrációs krízis kezdetén adódott nehézségeiről, majd a munkáját és küldetését meghatározó elméleti és tárgyi alapokról. Röviden áttekintettünk a sajtóságosan keresztény identitásához kapcsolódó társadalmi alapelvek közül néhányat, majd kitértünk a működése irányát adó világi dokumentumokra is.

28 – <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:41997A0819962801%29>

29 – *Magyar Közlöny* 183. szám: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK14183.pdf>, találat ideje: 2016. 03. 05.

30 – http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/hng.pdf, találat ideje: 2016. 03. 05.

31 – http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_HUN.pdf, találat ideje: 2016. 03. 05.

32 – Lásd: <http://www.unhcr-centraleurope.org/en/resources/legal-documents/unhcr-handbooks-recommendations-and-guidelines.html>
33 – CCPR/C/21/Rev.1/Add. 13 26 May 2004.

- International covenant on civil and political rights / 1949 Conventions and Additional Protocols, and their Commentaries / Hague Convention (XI) on Restrictions of the Right of Capture, 1907 / Geneva Convention (I) on Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, 1949 / Geneva Convention (IV) on Civilians, 1949 / Resolutions of the Diplomatic Geneva Conference, 1949 / Teheran Resolution on Human Rights in Armed Conflict, 1968 / United Nations Resolution on Human Rights in Armed Conflicts, 1968 / Convention on the Rights of the Child, 1989 – Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict, 2000 / Hague Convention (II) on the Laws and Customs of War on Land, 1899.

KARITATIVITÁS A GYAKORLATBAN

A menekülés szervezeti beágyazódása

Az elmélet után most tekintsük át a Szuverén Máltai Lovagrend és magyarországi segítségnyújtó szervezetének, a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnak terepen betöltött szerepét. A külső-belső migráció, menekülés és befogadás, illeszkedés és beillesztés (modern kifejezéssel integráció) számunkra nem idegen fogalmak, sőt mi több, közösségünk tagjainak ezek legkülönbözőbb formáját kellett megtapasztalniuk a múltban és napjainkban egyaránt. Az elszenvadó kárvalottól a befogadó támogatóig. A lovagrend közel ezeréves története sajátos módon kapcsolódik össze az üldöztetéssel, amely máig erős hatást gyakorol működésére. Így az egészségügyi szolgálat mellett (isotályos rend) a menekültek ellátása tekinthető legfontosabb törekvésének. Történetében többször fordult elő, hogy tagjainak (a lovagoknak) menekülniük kellett szolgálatuk teljesítése közben, hiszen működésük elsősorban olyan területeken történt, amelyek háborúk középpontjában álltak. Ez az élmény mély nyomot hagyott közösségünkben, s ezáltal szoros kapcsolatot eredményez a „menekültkérdéshez” való viszonyulásban. A lovagrend saját történelmének keresztül mélyen átérzi az elnyomott vagy pusztán a jobb jövőt keresők helyzetét.

Történelmi távlatok

Gondoljunk csak a muszlimok 1291-es elsöprő erejű támadására Akkon³⁴ ellen, aminek a „jános-lovagok” nem tudtak ellenállni. A rendi központ ezt követően (elsőként) Ciprusra települt át, majd közel száz év elteltével, belső viszályok miatt, Rodosz szigetére „migrált”. A folyamatban a ciprusi események mellett a nagy nyugati egyházszakadás (1378–1417) és a török elleni élet-halál küzdelem is közrejátszott. 1522-ben aztán II. Szulejmán szultán végső csapást mért a nyugatiakra: a török flotta körbekerítette a szigetet és több hónapos ostrom után bevonult a városba. A lovagok a sziget lakosságával 1523. újév éjjelén 30 hajó fedélzetén elindultak a kikötőből az ismeretlen jövő felé – immár másodsorra, mielőbbi befogadást remélve. „A Nagymester és vitézei az Újkori Európa születésének kínjai közepette úgy hajóztak Nyugat felé, mint a megtestesült középkor

34 – <http://whc.unesco.org/en/list/1042>

küldöttei. Az európai uralkodókat más gondok gyötörték és nem a lovagok letelepítése, akiket éveken át üres ígéretekkel áltattak.³⁵ Eltérő szereplőkkel és más történelmi kontextusban, de mintha csak ma olvasnánk ezeket a sorokat valamelyik híradásban, amely a Közel-Keletről vagy a szubszaharai Afrikából érkező, számunkra „középkorinak”, idegennek ható „küldöttekről” és az Európai Unió bizonytalan útkereséséről tudósít. Miközben a világ üres ígéretekkel áltatta őket...

A Rend „hontalanságában” is aktívan közreműködött a keresztény Európa törökök elleni védelmében. VII. Kelemen pápával és V. Károllyal folytatott tárgyalásokat követően végül 1530. május 29-én végleg Málta szigetére költözhettek a lovagok, ahol később a történelmi jelentőségű lepantói csata után virágzó városokat hoztak létre. „Ez a korszak volt a Rend hatalmi csúcspontja. Málta fővárosát, Vallettát bevehetetlen erődítménnyé alakították, flottájuk a Földközi-tenger leghatalmasabb hajóhadává fejlődött, amit az európai uralkodók a törökök, illetve a kalózok ellen gyakran segítségül hívtak. (...) A Rend folytatta a szegények gondozását: Málta ispotálya soha nem ürült ki, s ebben is szorgálnia kellett bizonyos ideig minden lovagnak.”³⁶

A hosszú „virágkort” követően az újabb veszély 1798-ban következett be, amikor Napóleon „Egyiptom felé tartva ostromzár alá vette Máltát. A német nagymester, Ferdinand von Hompesch nem tudott védekezni, a francia lovagok Napóleonhoz húztak. A hatalmas vallettai erődítmény s vele a Szuverén Máltai Birodalom Napóleon kezébe került, aki a Rendet a sziget elhagyására kényszerítette s minden vagyonától megfosztotta.”³⁷

A Rend a története során gyakran egyszerre élte át az üldöztetés és újrakezdés megtapasztalását, miközben minden igyekezetével a szegények és betegek (rászorulók) segítségén volt. A történelmi élmény így különösen erős kötődést alakított ki hagyományokban, amely máig áthatja a szervezet életét. A világban zajló humanitárius katasztrófák idején minden esetben különös figyelmet fordít a legsebezhetőbbek, a menekültek, betegek, családok, gyermekek és idősek helyzetére, megsegítésére. Napjainkban a Rend a nemzeti szinten is működő, modern segélyhálózatával aktívan vesz részt humanitárius feladatokban szerte a világban.

35 – Török J.–Legeza L.: *Máltaiak*, Budapest, 2009, 34.

36 – *Magyar Katolikus Lexikon*, Szent István Társulat, 2004.

37 – Uo.

Magyar menekült kisgyerekek ellátásában segídeknek a Máltai Szeretetszolgálat önkéntesei 1956-ban...

...és 2015-ben ismét, Hegyeshalomnál az ausztriai „kilépőpontnál”.

Migránsok közt jön létre a Szeretetszolgálat

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat születése egy másik világtörténelmi eseményhez, a keletnémet menekültek ellátásához kötődik. Mondhatjuk, hogy a szervezet beleszületett a válságba. 1989-ben az NDK polgárai tömegesen érkeztek Magyarországra, hogy Ausztrián keresztül az NSZK-ba juthassanak. Augusztusban a magyar fővárosban tartózkodó, hazatérni már nem akaró keletnémetek magas száma miatt kialakult helyzetet menekültügyi katasztrófahelyzetnek minősítették. A nyugatnémet konzul és a követség első titkára augusztus 13-án a Kozma Imre által vezetett, szárnyait bontogató Magyar Máltai Szeretetszolgálat segítségét kérte a menekültek elhelyezésében és ellátásában. Másnap megérkeztek az első sátrak a zugligeti templomhoz, és megnyitotta kapuját a templomkertben kialakított első menekülttábor. Nem sokkal később újabbak nyíltak: kettő a hárshegyi kempingekben és a csillebérci úttörőtáborban. Ezzel az akkori Európa legnagyobb humanitárius segélyakcióját indították el a magyar Máltaiak, melynek során három hónapon át menekültek tízezreiről gondoskodtak. A táborokban élők nemcsak ételt-italt, de bátorítást, megértést is kaptak a segítőtől. Magyarország szeptember 11-én nyitotta meg határait az NDK polgárai előtt, az utolsó menekültek 1989. november 14-én hagyták el Budapestet. A magyar kormány ezzel a „keleti blokkon” belüli államközi megállapodások kötelezettségeit szegte meg. E politikai megfontolásokon túlmutató döntés azonban bölcs és emberi volt. Az elhatározáshoz hozzájárult, hogy a magyar emberek egyértelművé tették: a menekültek mellett állnak. A Szeretetszolgálat szerepvállalása sem történhetett volna meg széles körű társadalmi támogatás nélkül. Korábban Zugligetben sok környékbeli család fogadott be idegeneket az otthonaiba; volt olyan ház, ahol hetvennél is több menekült tartózkodott. De sokan a főváros más területein vagy vidéken vállaltak aktív szerepet a jobb jövő reményét kereső németek ellátásában. A három hónapos időszakban, több helyszínen, különböző ideig összesen 48 600 menekült kapott segítséget. Ennek emlékéért felidézve minden év augusztus 14-ét a Befogadás Napjaként ünnepeljük.

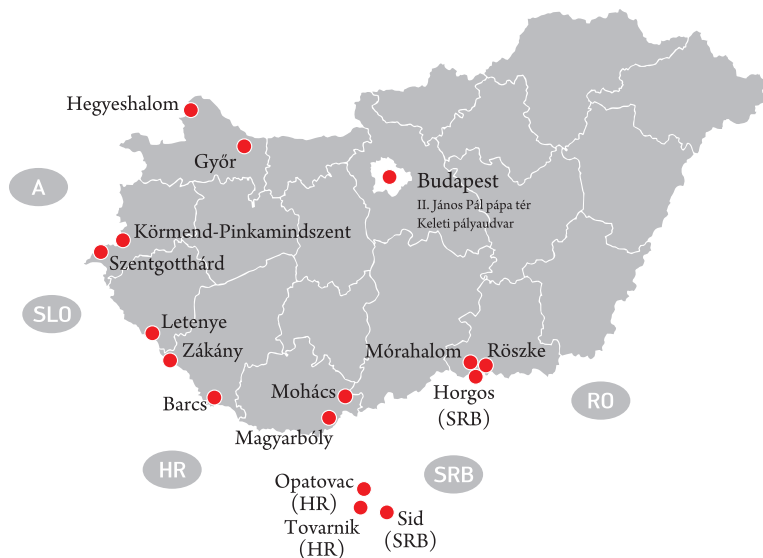
A keletnémet menekültek helye még ki sem hűlt, amikor a romániai forradalom, majd 1991-ben a véres délszláv háború tette próbára a fiatal szervezetet – és kívánta azonnali felnőtté válását... E történelmi válságokban való kovácsolódás tette harcedzetté a Szeretetszolgálat munkatársait, és sajátosan mély lelki elköteleződést jelentett hazánk és a világ nehézségeiben való segítő közreműködés mellett. A Szeretetszolgálat

lehetőségei akkorra már nemcsak a menekültek befogadásában mutatkoztak meg, hanem más típusú terepi szerepvállalásban is – számos helyen szervezte meg a betegek, rászorulóknak az ellátását, a helyi közösségek direkt támogatását, vagy akár a veszélyben lévő emberek Magyarországra menekítését. Kiemelkedő pillanat volt a Szeretetszolgálat Vukovár város ostromakor véghezvitt akciója, amelynek keretében több ezren a szinte biztos pusztulásból juthattak át a túlélést jelentő Magyarországra.

A Szeretetszolgálat az átélt humanitárius krízisek élményével fordul a másik ember felé, így a menekülőben a leginkább rászorulókat látja. Az elhagyottat, aki családját, közösségeit, otthonát és hazáját, életének alapvető elemeit veszítette el, adta fel. Azok hátrahagyása, történiék akár szabad elhatározásból, mindig nyomós indokot kíván. A legtöbb esetben súlyos erők kényszerítik ilyen döntésre az embert. A jövő bizonytalansága, a világban való idegenlét érzése a legerősebbek számára is segítséget kíván. Támogatást a túléléshez, a veszteségek feldolgozásához. A gyermekeknek, gyökereiktől elszakított időseknek, betegeknek és fogyatékkal élőknek különösen.

Jelenkori kihívások

2015 nyarától az év végéig összesen közel 500 önkéntes bekapcsolódásával mintegy 15 helyszínen láttak el szolgálatot a magyar Máltaiak. Budapesten, Győrött, Hegyeshalmon, Körmend-Pinkaminszent térségében, Letenyén, Zákányban, Baracson, Mohácsban, Magyarbólyban, a horvátországi Opatovac, Tovarnik városaiban, a szerbiai Sid és Horgos környékén, illetve Röszkén és Mórahalmon, lefedve ezzel az ország jelentős részét, migrációs szempontból az összes olyan pontot, ahol szükségét szenvedők bármifajta ellátásra szorultak. Mozgó egységeink, területi csoportjaink munkatársai folyamatosan járták az ország legeldugottabb pontjait és a határon túli területeket is, hogy célba juttassák a segítség megfelelő formáját. A munka hónapokon át éjjel-nappal tartott. A jelenlétről az alábbi számok is sokat elárulnak: kiosztásra, felhasználásra került közel 50 000 darab szendvics és péksütemény, 36 000 félliteres ásványvíz, 9200 darab kötszer, 3400 pár zokni, 8300 szem fájdalomcsillapító, 2600 pelenka, 80 000 müzliszelet, 2300 doboz babatápszer és naponta 600 liter meleg tea. A válság máltai szempontból vett főbb eseményeit táblázatos formában közöljük, most abból emeljük ki a leginkább meghatározókat.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat migránsokat és menekülteket segítő szolgálatának egyes helyszínei 2015-ben

Időben és jelentőségében a budapesti Keleti és Nyugati pályaudvar környékén kialakult, kezdetben spontán csoportosulás volt a legemlékezetesebb. A „Keleti” később a honi migrációs krízis ikonikus helyszínévé vált, ahol tízezrek haladtak át néhány hónap leforgása alatt, rövidebb-hosszabb tartózkodást, regenerálódást követően. Szinte a „semmitől” jelentek meg a jobb életet keresők, és aztán hasonló gyorsasággal tűntek is el. A pályaudvar logikus „tranzitónája” volt az átutazó migránsoknak, Németország felé onnan indultak a vonatok. Többnyire embercsempészek által érkeztek a déli határról, általában egy-egy hátizsákkal, elcsigázva, kimerülten. Júliusban már állandósult a kimerült, beteg, szükségét szenvedő emberek jelenléte – hiszen a pályaudvar a város legforgalmasabb pontjainak egyike. Ebben a helyzetben a szervezet küldetéséből adódó feladatának tekintette az otthonukat elhagyni kényszerülő, Magyarországon átvonuló emberek megsegítését. A Szeretetszolgálat 2015 tavaszán üldöztetés elől menekülő családokat segített, eseti jelleggel, erről azonban az érintettek biztonsága miatt semmilyen információt nem közölt. Júniusban a vezetés úgy döntött, egészségügyi ellátást nyújt

a Magyarországon áthaladóknak.³⁸ Július 13-tól kezdődően a máltai orvosok és segítők minden este – beleértve a hétvégeket és az ünnepnapokat is – felkeresték azokat a helyszíneket, ahol a migráns családok nagyszámban gyűltek össze, és ellátták a segítségre szorulókat. A Keleti pályaudvarnál és a II. János Pál pápa téren csaknem két hónapon át tevékenykedett a Szeretetszolgálat. Augusztus elsejétől önkéntes szolgálatot szerveztek a mozgó orvosi ellátás támogatására, rövid idő alatt több százan jelentkeztek. Voltak napok, amikor egy időben húsz máltai önkéntes volt kint a Keletinél, köztük olyan kollégák is, akik az ország távoli pontjairól jöttek el segíteni. A munkába bekapcsolódtak a Szeretetszolgálatot támogató cégek dolgozói, egyetemisták, plébániaközösségek tagjai is. Az aluljáróban olykor több máltai orvos rendelt, munkájukat arab, pastu vagy fárszi nyelven beszélő tolmácsok segítették. A szolgálatot a téli krízisidőszakban is használt Mozgó Orvosi Rendelőből látták el; a mikrobusz – mobilitásának köszönhetően – ideális eszköznek bizonyult a nagy területen szétszóródottak felkeresésére. Onnan rendelték a máltai orvosok, a komplikáltabb eseteket a speciálisan egészségügyi ellátásra kialakított terében látták el, míg mások párhuzamosan a teret, utcákat, aluljárókat járták az esetek felkutatására. Az önkéntesek körbejárták a földre terített takarókon, sátrakban helyet foglaló családokat, keresték a beteg, lázas, sérült kisgyermekeket, felnőtteket. Az orvosok rendszerint lázat és fájdalmat csillapítottak, allergiás tüneteket kezeltek, horzsolásokat, sérüléseket láttak el. A helyben nem ellátható, súlyos eseteket mentővel kórházba szállítottatták, ez heti 2-5 esetet jelentett. Egyik orvos kollégánk így számolt be az ott eltöltött időről: „Munka után a kórházból a Keleti pályaudvarhoz jártunk ki eszténként. Fárasztó volt az ügyeleti idő után még este kilencig, tízig a Keletinél dolgozni, de sosem merült fel, hogy ne induljak el, és biztosan nem fogom elfelejteni az ott töltött heteket. A találkozásokat, a mosolyokat, főleg a gyermekekét. Csodálatosan helyesek az ázsiai gyermekarcok. Persze szívszorító is volt látni őket, különösen, ha belegondolunk, mi mindenen mehettek át hosszú, szenvedésekkel teli útjuk során. De ott, a pályaudvar biztonságot nyújtó aluljárójában vígan fociztak, rohanguáltak. A legfiatalabb páciensem egy kéthetes kisbaba volt, akinek az édesanyját kellett a baba etetésével kapcsolatos tanácsokkal ellátni. A kollégáimnak egyébként akadt ennél ifjabb betege is. Leszámítva egy-egy komolyabb esetet, a leggyakrabban sebeket kötöttünk, fájdalmat csillapítottunk,

38 – <http://www.kormany.hu/en/ministry-of-human-resources/news/those-who-wish-to-help-should-do-so-through-aid-organisations>, találat ideje: 2016. 03. 07.

a hosszú utak »nyomait« enyhítettük. Életre szóló tapasztalat volt.”³⁹ Idővel egyfajta spontán „menekülttábor” jött létre az alujáróban és tágabb környezetében. Habár a Fővárosi Önkormányzat tranzitónának nyilvánította a területet⁴⁰ (vagyis az átutazók ellen a rendvédelmi szervek eljárást nem kezdeményezhettek) és a Fővárosi Vízművek néhány alapvető higiénés szolgáltatást is telepített, fenntarthatatlan körülmények alakultak ki. Némileg elviselhetővé az egyéni kezdeményezések és különféle civil szervezetek tették, akik éjjel-nappal gondoskodtak az ott lévőkről. A „túlnépesedés” megakadályozását a vonatokkal Németország irányába utazók folyamatos áramlása biztosította. A kül- és belpolitikai helyzet változásából következően a vonatok indulása idővel lelassult, majd végleg leállt, a déli határról érkezők száma azonban nem csökkent. A pályaudvar akkorra már hagyományos funkcióját sem tudta ellátni, majd végleg bezárták. A kialakult helyzet szeptemberre tarthatatlan lett, és egyre gyakoribbá váltak a tüntetések, durva véleménynyilvánítások. Az emberek bizalmatlanokká váltak, miután egyik nap, az osztrák határra tartó vonatról útközben leszállították és menekülttáborba irányították a migránsokat. (A pályaudvarról később kitört egy háromszáz fős csoport és gyalogosan indult el a határ felé.)

Szeptember 4-ének éjjelén

Szeptember 4-én napközben néhány csoport gyalogosan indult el Ausztria irányába a Keleti pályaudvarról. Százak, ezrek csatlakoztak hozzájuk, óriási káoszt okozva az M1-es autópályán. Este kilenc órakor a magyar kormány úgy döntött, buszokkal a hegyeshalmi határátkelőhöz szállítja a menekülteket – az „utazás” lebonyolításához pedig a Magyar Máltai Szeretetszolgálattól kért segítséget. A Máltai válságstáb egy óra alatt közel száz önkéntest és munkatársat mozgósított. Ők a pályaudvarnál és az autópályán szervezték az utazást, vettek részt a konvojok útnak indításában. A munka a hetek óta segítő tolmácsok segítségével másnap délutánig tartott. A végső érv a legtöbb esetben a Szeretetszolgálat jelképe volt, és az az ígéret, hogy a máltai munkatársak a határig elkísérik őket, velük lesznek az út végéig. Az autópályán gyalogló tömeg esetében a bizalmatlanság megtörése jelentette a legnagyobb kihívást; a csoportok hangadói garanciát kértek

39 – Dr. Csikós Gabriella, az MMSZ önkéntes orvosának beszámolója alapján.

40 – Lásd a „humanitarian space” fogalmát: <https://www.odi.org/events/2655-humanitarian-space-concepts-definitions-uses>

arra, hogy a buszok nem menekülttáborba viszik őket. A bicskei táborból korábban ki-tört férfiakat Vértesszőlősön vették fel a buszok, erről jelen sorok írói így emlékeznek: „Hajnali egy óra körül értünk oda arab nyelvi tolmács kollégákkal azon a bizonyos szeptember 4-én. Azt a kérést kaptuk a rendőrségtől, hogy segítsünk a helyszínen lévő erőiknek. Előző nap Bicskéről körülbelül 200-300 afgán származású migráns »tört ki«, és indult el a sínek között gyalog Ausztria irányába. A kihalt pályaudvaron vártuk őket – a távoli erdőben mobiltelefonjaik fényei jelezték közeledtüket. A cél az volt, hogy rábírjuk őket, szálljanak fel az érkező autóbuszokra, hogy biztonságosan eljussanak az osztrák határhoz. A rendőrök a távolba vonultak, ők nem avatkozhattak be, ugyanis a menekültek féltek az egyenruhától; már a puszta látványuktól szétszéledtek volna. Három órán át győzködtük őket, egyenként, mire sikerült mindenkit rábeszélni a felszállásra. Voltak, akik teljes kimerültségükben, testüket a szemünk előtt benzinnel leöntve, öngyújtóval a kezükben fenyegetőztek saját maguk felgyújtásával. Mások minket akartak megkésélni, mondván, ha becsapjuk őket, végünk ... De végül békében, bár teljesen elcsigázva, ötre értünk Hegyeshalomra.” Máshol a férfiak azzal a feltétellel szálltak fel a buszra, hogy a máltai vezető mintegy túszként egészen a határig velük marad, és útközben a telefonján látható GPS jellel bizonyítja, hogy tényleg Ausztria felé haladnak ... Igazán embert próbáló éjszaka volt minden abban részt vevő munkatárs számára, akik hősiiesen álltak helyt a legkülönbözőbb helyzetekben.

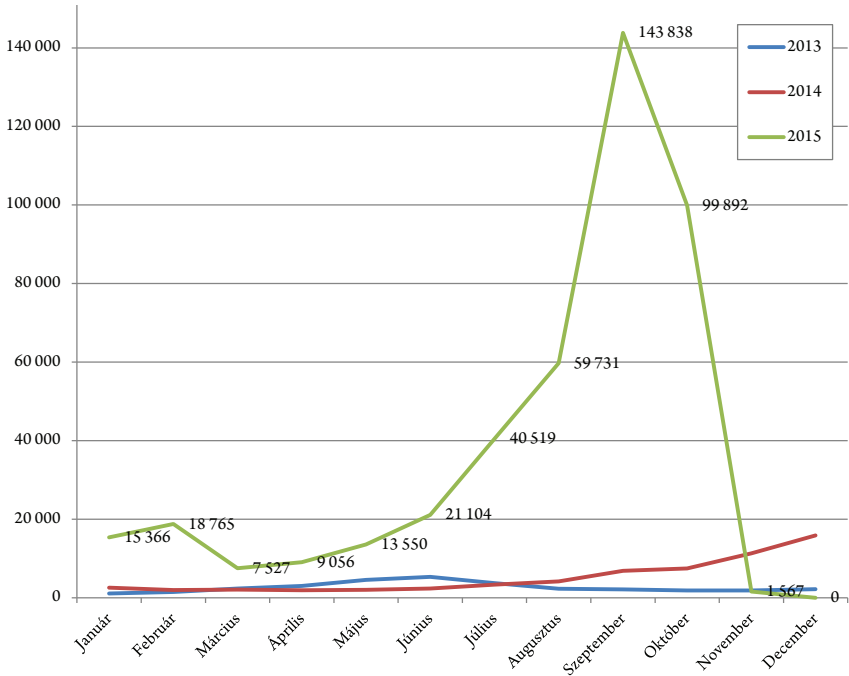
Mentőállomás a szántóföldön

Egy éjszaka leforgása alatt ürült ki a Keleti pályaudvar és környéke. Néhány nap alatt visszaállt Budapest megszokott rendje, a Szeretetszolgálat munkája azonban nem csökkent. Röske térségében, a magyar–szerb határnál lévő szántóföldön hamarosan ezrek torlódtak fel, akik oda „tolódtak” a folyamatosan bővülő határkerítés és a befogadó állomások telítettsége miatt. Informális gyűjtőpont alakult ki, ahová a Szeretetszolgálat átirányította mobil egészségügyi ellátását. Néhány óra leforgása alatt megérkezett a Máltai Mentőszolgálat rohamkocsija, a településen az utánpótlás biztosítása érdekében raktárat alakítottunk ki, kitelepült a hajléktalanellátásból ismert teáját, és légtartásos sátorunkban mobil rendelő üzemelt. A szervezet egyik önkéntes mentőtisztje így emlékezett: „A gyűjtőpontról, a szántóföldön felállított sátorabtortól vonultunk ki kollégáim jelzésére egy kisfúhoz, aki a sínek mellett feküdt szüleiével. Még a szerb oldalon.

Teljesen ki volt hűlve. Megmértem, a testhőmérséklete alig érte el a 30 fokot, az úgynevezett maghőmérsékletet. Kétéves volt. A szülők nem beszéltek angolul, így kézzel-lábbal mutogatva próbáltuk elmagyarázni nekik, hogy bevisszük a kicsit a szegedi kórházba, majd vissza is hozzuk, de nem egyeztek bele. Féltek, lemaradnak az osztrák határhoz induló buszról. Jó hideg nap volt, kabát volt rajtam, emlékszem. Nem volt más választás, a kisfiút magamhoz öleltem, közel a testemhez, jó szorosan. Becipzárztam a kabátomban, azután 15 percig ücsörögtünk így együtt a sínek mellett, mire felmelegedett. Sose fogom elfelejteni. Mosolyogva búcsúzott. Remélem, egy szebb élet vár rá valahol...”

A szervezet közel két hétig volt jelen a „röszkei gyűjtő” területén, mindennapos orvosi ellátást, ételt és italt biztosítva. Hazai és külföldi civil szervezetekkel közösen gondoskodtak a beáramlókról, ahol voltak olyan napok, amikor 24 óra alatt 10-20 ezer ember haladt át... A körülmények gyakran kaotikusak voltak, a segítők munkája olykor koordinálatlanul zajlott. Mégis, talán ez a túlzott figyelem eredményezhette, hogy a gyakran fagypontra alá süllyedt őszi éjszakákon egy kisgyermek sem hűlt ki, senkinek nem esett komoly baja.

Bevándorláshoz kapcsolódó határrendészeti intézkedések száma és alakulása			
	2013	2014	2015
Január	1 067	2 558	15 366
Február	1 469	1 964	18 765
Március	2 379	2 105	7 527
Április	3 013	1 926	9 056
Május	4 578	2 005	13 550
Június	5 312	2 368	21 104
Július	3 713	3 358	40 519
Augusztus	2 327	4 142	59 731
Szeptember	2 134	6 855	143 838
Október	1 845	7 476	99 892
November	1 855	11 302	1 567
December	2 180	15 866	0
ÖSSZESEN	31 872	61 925	430 915

Bevándorláshoz kapcsolódó határrendészeti intézkedések száma és alakulása

Forrás: Országos Rendőrfőkapitányság Határrendészeti Helyzetkép

A „senki földjén”

Szeptember végén új jogszabályok léptek életbe, a kormány a tömeges bevándorlásra hivatkozva válsághelyzetet hirdetett a déli megyékben. A szerb–magyar határt lezárták, s a belépésre kijelölt területeken helyben folytatták le a menedékkérelmek elbírálását. A változások után az úton lévő csoportok a határon kívül rekedtek. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat addig Röszkénél dolgozó segítői napokon át a két határ közötti köztes területen, illetve Szerbiában folytatták tevékenységüket: ellátták a betegeket, forró teát, enni- és innivalót osztottak a családoknak, szükség esetén meleg ruhát, takarót adtak a rászorulóknak. Miután kiderült, hogy a magyar–szerb határon már tudnak átkelni, a migránsok Horvátország felé indultak. A Szeretetszolgálat munkatársai azokon a hely-

A Máltai Szeretetszolgálat önkéntesei és munkatársai...

...keletrnémet menekültek ellátására működtettek menekülttábor 1989-ben a zugligeti plébánia udvarán...

...és folytatták a gondoskodást különböző táborokban 2015-ben is.

színeken nyújtottak ellátást, ahol a menekültek nagyobb csoportjai éjszakára megálltak. Horvátországban a hatóságok a magyar határra irányították az embereket. A beremendi határátkelőnél a Máltai Szeretetszolgálat volt az első segítő szervezet, később az ellátást Mohácsnál, Baracson, Gyékényesen, Zákánynál és Magyarbólyban is megszervezték. A kormány által felkért segítségnyújtók – a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Magyar Vöröskereszt és az Ökumenikus Segélyszervezet – elosztották egymás között a feladatokat és a helyszíneket.

Beremenden naponta 12-15 órában 5-7 fő látott el szolgálatot. Gyógyszert, kötszert adtunk az ellátásra szorulóknak – kiegészítve ezzel az OMSZ helyi munkatársainak jelenlétét. A buszokkal érkező átutazóknak a kollégák vizet, tartós élelmet és alapvető higiénés szereket adtak. A munkatársak jelentései szerint szeptember 16. és 20. között közel 15 000 személlyel kerültek kapcsolatba és látták el őket.

A munka idővel áttolódott a barcsi határátkelő térségére, ahol szeptember 21-től voltak jelen a Szeretetszolgálat munkatársai naponta 5-8 fővel éjjel-nappal, 0–24 órában, két műszakban, 12 óránkénti váltással. A munka pécsi operatív irányítással, budapesti szakmai felügyelettel, helyi kollégák bevonásával zajlott. A napi ellátottak száma átlagosan 1000 fő volt, amely szám az átutazók függvényében változott.

Gyékényes-Zákánnya is nagyon sokan érkeztek vonattal, ők ezres számban indultak gyalog Nagykanizsára. Az állomáson maradó több száz ember ellátásáról a Szeretetszolgálat kaposvári munkatársai gondoskodtak. A munkatársak beszámolója szerint az időszak alatt körülbelül 8000 vonatban utazóról gondoskodtak és további 5000 állomáson maradt vagy várakozót láttak el.

A déli határ menti településeken október második hetéig volt szükség a karitatív szervezetek munkájára, akkortól kezdve a menekülteket kizárólag vonatokkal utaztatták, és a segítségnyújtás az osztrák határnál koncentrálnak.

Állandó ügyelet az északi kilépőpontnál

Amíg az egyes déli pontokon némiképpen megosztva, addig az északi fő (később egyetlen) „kilépőpont” intenzív nyomás alatt voltak a kollégák, akik éjjel-nappal tartották a „frontot” a határon. Hegyeshalomra naponta öt-hat (máskor több), menekülteket és migránsokat szállító különvonat érkezett, ezek 5-7 ezer embert szállítottak. A vasútál-

lomáson rendőrök és vasútőrök rendezték sorokba a tömeget. Onnan négy kilométeres gyaloglás várt rájuk a határátkelőig, ahol az önkéntesek a sátrak előtt várták őket. Az „átutazók” hosszú sorokban vonultak el előttük, sokan menet közben vették el a feljükk kínált enni- és innivalót. A személyes találkozók másodpercekre korlátozódtak – mintha futószalagon zajlott volna a segítségnyújtás. A gyorsan haladó emberek legfeljebb akkor álltak meg, amikor a kollégák megszólították a kisgyermekes családokat, vagy a láthatóan fáradt, fázó embereket: nincs-e szükségük egy meleg ruhadarabra, vagy egy forró kávéra? Októberben még mindig lehetett mezítlábás kisgyermekeket, nyáriasan öltözött embereket látni. A Máltai Szeretetszolgálat sátrában a gázpalackra kötött üstben mindig gőzölgött a forró víz, hogy legyen mivel bébitápszert keverni, de nagyüzemben készült a forró tea is. A legkisebb gyermekeket egész nap kézben cipelő asszonyoktól az önkéntesek átvették a kisbabákat, hogy az édesanyák legalább addig pihenhessenek, amíg a szendvicseit megesszik. A határ magyar oldalán átzúduló tömeg levonulása után a takarítás és a készletek feltöltése adott feladatot. De átlagosan három óra várakozás után befutott a következő vonat, és kezdődött számukra minden előlről...

Új terepen Szlovéniában

Október 16-án éjfélkor a horvát határon is életbe lépett a határzár. A migránsok új útvonalon, Magyarországot elkerülve, Szlovénián keresztül folytatták útjukat. Az utolsó menekülteket szállító vonat 17-én délután érkezett Hegyeshalomba. Miután az utolsó menekültek is átértek Ausztriába, a segítségnyújtók bontani kezdték sátraikat. A Máltai Szeretetszolgálat munkatársai és önkéntesei csaknem egy hónapon át szünet nélkül üzemelő, 24 órás ellátópontot tartottak fenn Hegyeshalomnál, ahol ez idő alatt több mint százezer menekült és migráns haladt át. Október 30. és november 4. között a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Szlovéniában, a dobovai menekülttáborban segített. A hatnapos szerepvállalást a Szlovén Máltai Rend képviselőivel, az ország katasztrófavédelmi szervezeteivel és az ellátásban közreműködő segítségnyújtók vezetőivel folytatott egyeztetés előzte meg. A Magyarországról teajáráttal kitelepült kilencfős csapatot részben a Szeretetszolgálat munkatársai, részben a csömöri önkéntes tűzoltóság tagjai alkották. Dobován a zsúfolásig megtelt menekülttáborban, illetve a település vasútállomásának közelében hatóságok váltásokkal 24 órás, folyamatos szolgálatot adott a máltai csapat. A segélyakció hat napja alatt körülbelül tízezer emberrel kerültek kapcsolatba

a teajárattal érkező segítők, akik nem csupán a menekülteket és migránsokat, hanem a pihenőidejüket töltő rendfenntartó erőket is ellátták forró teával. A Szlovén Máltai Rend képviselőivel közös akció a menekülteket és migránsokat segítő szervezetek körében megalapozta a helyi máltaiak tekintélyét is. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat távozásakor jelentős mennyiségű adományt és eszközt bocsátott a szlovén máltaiak rendelkezésére a munka folytatásához.

Egészségügyi megfontolások

Egyéni karakteréből adódóan a Szeretetszolgálat a kezdetektől fogva a hazánkon átutazó, majd a határokon kívül rekedtek egészségügyi ellátását tekintette elsődleges feladatának. A Keleti pályaudvarnál, a rözskei gyűjtőpont környékén, majd a barcsi és a bere-mendi belépőpontokon is a sérülések és fájdalmak enyhítését igyekezett csökkenteni. A rohamkocsik mobilitását kihasználva járta a nehezen megközelíthető helyszíneket, a katasztrófhelyzetekben is alkalmazott légtartásos sátrában ellátta a nehezebb eseteket, majd ha kellett, kórházba szállította a rászorulókat. Tapasztalatainkat több nemzetközi szervezetnek adtuk át, tudást cserélve az általuk szervezett külső megfigyelő programok, kerekasztal-beszélgetések, személyes konzultációk során.⁴¹ Most ezekből mutatunk be néhány fontosabb megállapítást.

Magunk is többször szembesültünk azzal, hogy az egészségügyi intézményekben dolgozók számára is kérdéses volt a migránsok ellátásának jogszabályi háttere. Ez leginkább az első időszakban volt jellemző. Soha nem a segítség elutasítása okozta a bizonytalanságot, hanem a jelenség újdonsága. Magyarországon az 52/2006. (XII. 28.) számú EüM rendelet részletezi⁴² a hazánk területén lévők sürgős szükségéi körébe tartozó egészségügyi szolgáltatásokat. Minden itt tartózkodó személynek, így a migránsoknak is, függetlenül attól, hogy regisztrálásra kerültek-e vagy sem, joguk van a sürgősségi orvosi ellátásra. A menekültügyi eljárási folyamatban lévők esetében az első orvosi vizsgálatra a rendőrség által fenntartott gyűjtőponton kerül sor. Ezt követően

41 – Megosztotta tapasztalatait a Nemzetközi Vöröskereszt (ICRC), az EU, az ENSZ UNHCR és WHO szervezeteivel. Lásd mások mellett: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/migration-and-health/news/news/2015/10/who-europe-and-the-ministry-of-health-of-hungary-conduct-a-joint-assessment-of-refugee-and-migrant-health-in-hungary> és <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/migration-and-health/news/news/2015/10/who-europe-and-the-ministry-of-health-of-hungary-conduct-a-joint-assessment-of-refugee-and-migrant-health-in-hungary> beszámolóit, illetve ezek riportanyagait.

42 – Lásd: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=103128.144918, találat ideje: 2016. 03. 07.

a menekültstátusz iránti kérelmet benyújtók széles körű vizsgálaton esnek át. Ennek során lehetőségük van a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH), illetve a rendőrség által működtetett szállásokon háziorvosi ellátásban részesülni, illetve jogosultak a területi egészségügyi szolgáltató által szakellátásra vagy kórházi kezelésre is. Hasonlóan a külföldön tartózkodó magyar állampolgárok is, az ezzel szinkronban lévő országok esetében. A menekültek tehát jogosultak a szükséges gyógyszerekre, kötszere, egyes gyógyászati segédeszközre; sürgősségi fogászati ellátásra, terhességvizsgálásra és szülészeti ellátásra, törvényben meghatározott feltételek szerint a terhesség megszakítását célzó beavatkozásra; bizonyos esetekben betegszállításra, ha a beteg egészségügyi állapota miatt a szállítás másként nem oldható meg.

	Elvégzett szűrések száma	Pozitív eredmények
szifilisz	1371	33
HIV	1358	11
hepatitis B	1367	72
hepatitis C	1223	18
tuberkulózis	438	0
tífusz/paratífusz	577	0
parazitológia	261	1
lepra	104	0
scabies (rühösség)	nincs ismert adat	nincs ismert adat
pediculosis (tetvesesség)	nincs ismert adat	nincs ismert adat

Menekültstátuszért folyamodók közegészségügyi-járványügyi szűrése (2015. 01. 01. – 09. 27.)

Forrás: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Járványügyi Főosztály

A fertőző betegségek kockázata az első perctől fogva komoly kérdés volt számunkra. Elsősorban önkénteseinkre nézve jelentett ez aggodalmat, hiszen „munkaadóként” mindent szerettünk volna elkövetni, hogy biztosított legyen az önkéntesek biztonsága, elkerüljék az esetleges fertőzéseket. Mint aztán kiderült, a túlzott aggodalomra nem volt ok. Később, és kiemelten a rőszkei időszak alatt, több alkalommal fordultak hozzánk a média képviselői a kérdéssel, hogy találkoztak-e kollégáink járványos esetekkel. A hivatalos folyamatban résztvevők esetében (tehát a regisztrációs eljárásban közreműködőknél) a befogadó állomásokat, őrzött szállásokat a BÁH, illetve a rendőrség alakítja ki és üzemelteti, azokat a Rendőrség Közegészségügyi-járványügyi Szolgálat felügyeli, együttműködésben az ÁNTSZ-OTH és a megyei kormányhivatalok népegészségügyi feladatkörében eljáró munkatársaival. A menekültstátuszért folyamodók szűrővizsgálatának menetét részletesen szabályozza a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény⁴³ végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet⁴⁴ 63. § (1) bekezdése. Ez alapján a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal értesíti az elismerési kérelmet benyújtó migránst és annak tartózkodási helye szerint illetékes járási tisztifőorvost, aki dönt a járványügyi helyzetnek megfelelő orvosi vizsgálatok szükségességéről. Ez természetesen az év végén tapasztalt tömeges, nem formális keretek között zajló krízisben nem volt kivitelezhető, amikor százezrek haladtak át hivatalos egészségügyi kontroll nélkül hazánkon. Ebben a helyzetben a Szeretetszolgálat – ahogyan más civil szervezetek – lehetősége és feladata mindössze a rászorulókról krízishelyzeti elsősegélyt jelentette. Az ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal Járványügyi Főosztálya által tartott tájékoztató⁴⁵ szerint azonban a migránsok körében 2015-ben egyetlen gastroenteritisz (gyomor-bélhurut) járvány került felderítésre és bejelentésre 2015. július 10–12. között a BÁH Debreceni Menekültügyi Őrzött Befogadó Központjában, ahol 15 fő betegedett meg (a betegek ramadánt ünnepeltek, a kórok ismeretlen maradt). 2015. július 28-án a Nyugati tér környékén afgán és szír migránsok körében hasmenéses, hányásos tüneteket tapasztaltak. Az Országos Mentőszolgálat, a rendőrség és a Máltai Szeretetszolgálat közreműködésével 56 fő került beszállításra az Egyesített Szent István és Szent László Kórházba; ott általános orvosi vizsgálat történt. Végül is 2015-re utólag elmondható,

43 – Lásd: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700080.TV

44 – Lásd: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700301.KOR

45 – Lásd: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-determinants/migration-and-health/news/news/2015/10/whoeurope-and-the-ministry-of-health-of-hungary-conduct-a-joint-assessment-of-refugee-and-migrant-health-in-hungary>

hogyan „az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat értékelése alapján a hazánkat elérő bevándorlási hullám nem jelentett járványveszélyt, de járványügyi kockázatot hordozott magában”.⁴⁶

Nem szorosan, de ide tartozik a Szeretetszolgálat pszicho-szociális ellátás kapcsán nyújtott munkája, amelyet elsősorban a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában lévő főtí Károlyi István Gyermekközpontban végzett. A bevándorló gyermekekre, kiskorúakra szervezetünk különösen nagy figyelmet fordított. Mindig szívósorító megtapasztalni a legkisebbek nehézségeit, jóllehet talán szenvedéseikre egy jobb élet reménye ad vigaszt. Önkénteseink és munkatársaink folyamatosan keresték a kísérő nélkül utazó kiskorúakat, hogy a legmegfelelőbb helyre szállíthassák őket. A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény alapján „a szülő nélkül maradt gyermeket ugyanabban a védelemben kell részesíteni, mint bármely más, a családi környezetétől bármely okból véglegesen vagy ideiglenesen megfosztott gyermeket”.⁴⁷ Számukra teljes körű ellátást kell biztosítani, a magyar állampolgárokat ellátó gyermekotthonokkal azonos minőségben. Testi, értelmi, érzelmi fejlődésüket elő kell segíteni, életkoruknak és egészségügyi állapotuknak megfelelően. Ők különleges bánásmódot igénylő személyeknek minősülnek, akikről a Menekültügyi 2007. évi LXXX. törvény külön rendelkezik. A Szeretetszolgálat 2015-ben mintegy 150 kisgyermekkel foglalkozott hosszabb-rövidebb ideig, 40-50 fővel intézményi kerekék között. Pszicho-szociális és más foglalkoztató programokat szerveztünk számukra, vagy segítettük elveszett szülei felkutatását. Sajnos a regisztrációk hiányában ez sokszor nagyon nehéz feladat volt. A munkában közel 25 éves tapasztalatunk mellett sokat segítettek más nemzetközi szervezetek standardjai, elsősorban a WHO Toolkit for Assessing Health-System Capacity for Crisis Management⁴⁸ és a The Sphere Handbook, Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response⁴⁹ elnevezésű dokumentumai, kézikönyvei.

46 – Lásd: https://www.antsz.hu/felso_menu/rolunk/sajto/sajtokezesmenyek/150824-bevandorlas.html, találat ideje: 2016. 03. 07.

47 – Lásd: <http://ndi-szip.hu/Controls/DownloadEDoc.aspx?attId=b2b5d05b-25bd-46ee-b77d-a225c0573786>, találat ideje: 2016. 03. 07., vagy pedig itt: <http://szmm.gov.hu/main.php?folderID=16455&articleID=32271&ctag=articlelist&iid=1>

48 – Lásd: <http://ec.europa.eu/chafea/documents/health/leaflet/who-toolkit.pdf>

49 – Lásd: <http://www.sphereproject.org/handbook/>

ÚJKORI NÉPVÁNDORLÁS?

2015-ben tömeges, tipikusan beazonosítás nélküli, többnemzetiségű migrációs krízis zajlott hazánkban és Európa más országaiban egyaránt. A Frontex adatai szerint⁵⁰ 2015 decemberéig 1 830 000 migráns lépett Európába. Pontos adatokat nehéz kapni, hiszen a regisztráció nem egységes, illetve sokan nem éltek ez irányú kötelezettséggel, így gyakran a célországok sem rendelkeznek egzakt számokkal. A tendencia 2016-ban tovább folytatódik, a tél nem csökkentette a beáramlók számát, ami azt jelenti, hogy átlagosan 12 mp-ként lépi át valaki Európa valamelyik külső határát. A jelenség köz- és nemzetbiztonsági, közegészségügyi, demográfiai és etnikai, szociális és politikai következményei egyaránt jelentősek. Magyarországon 2015-ben több mint 430 000 migráns haladt át (lásd a táblázatot), akik összesen mintegy 100 országból érkeztek szerte a világból (36 000 embernél nem lehetett megállapítani az eredő országot). Útjukat embercsempezetek segítették, akik ellen „jogellenes tartózkodás elősegítése” címen kezdeményezhettek a hatóságok eljárást. Az Europol adatai szerint a balkáni útvonalon 30 000 olyan személy dolgozott (dolgozik), aki migránsok illegális határátkelését segítette (segíti) elő.⁵¹ A probléma már csak azért is kardinális, mert ezek az emberek súlyosan kihasználtnak másokat és gyakran életveszélyes körülmények között szállítják őket. Számos alkalommal olyan embertelenségeket is elkövetnek, amelyeknek élete szóló pszichés hatásai is lehetnek (elsősorban nők és gyermekek ellen elkövetett erőszaktetelek).

2015. december 8-án a Németországba belépők száma átlépte a zenitnek tekinthető 1 milliós lélektani határt. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy miért éppen most, miért ekkora számban, ilyen inváziószerűen történik mindez. A különböző reális koncepciók és kevésbé valószínű összeesküvés-elméletek közül most egy szempontot emelünk ki: a túlnépesedés kérdését. A hatalmas irodalommal rendelkező kérdést csak röviden érintjük és emelünk ki néhány, a témánk szempontjából érdekes pontot, elsősorban szervezetünk terepi tapasztalataiból kiindulva.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat közel 15 éve aktív Ázsiában, illetve a Közel-Keleten, és öt éve van tartósan jelen nemzetközi fejlesztési segélyezési programjaival Afrika szarvának némely országában. A magyar Máltaiak dolgoztak Afganisztánban, Pakisz-

50 – Lásd: <http://frontex.europa.eu/news/greece-and-italy-continued-to-face-unprecedented-number-of-migrants-in-december-0BbRd>

51 – Lásd: <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-investigation-idUSKCNORG1U120150916>

tánban, Mianmarban, Szumátrán, Srí Lankán, Indonéziában, Libanonban és Szíriában, Burmában, Vietnamban és Ramallahban egyaránt. 2011-ben elsőként jelentek meg magyar kezdeményezésű programmal Kenya fővárosában. Nairobiban, a terület egyik legnagyobb szegregátumában épülhetett fel az első, magyarok által létrehozott szanitációs központ Afrikában, ahol a helyi lakosok tiszta, egészséges ivóvízhez, és alapvető higiénés szolgáltatásokhoz juthatnak.⁵² 2012-ben a Külügyi és Külgazdasági Minisztérium támogatásával egy nagyobb szabású, de azonos célú és tartalmú vállalkozás valósult meg Mombasában, az ország tengerparti üdülővárosában, amelynek legnagyobb nyomortelepére a világon elsőként vezette be az ivóvizet a magyar segélyszervezet. 2013-ban Uganda fővárosában, Kampalában valósítottak meg fejlesztést a magyar Máltaiak, az afrikai nagyváros három különböző szegregált telepén. Az ugandai programban az innovációnak számító, telepi körülmények között egyedi, biogáz-felhasználású központokat hoztak létre. Az aktívház technológiából vett minta az érintett lakosoknak, víz- és higiénés szolgáltatások mellett, az egészséget nem károsító lehetőséget biztosít a főzésre és az otthonok világítására. 2014-ben és 2015-ben a munka Tanzániában folytatódott:⁵³ Dar es Salaam egyik súlyos hiányosságokkal rendelkező általános iskolájának ivóvízellátását fejlesztette, alakította át a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, 2000 gyermek napi vízszükségletét biztosítva. Mindezekkel a Szeretetszolgálat napjaink egyik legnagyobb globális humanitárius kihívására próbált terepi válaszokat adni.⁵⁴

Személyes élményeinkből adódóan azt gondoljuk, hogy a probléma egyik alapvető eredője a városi túlnépesedés. A vidéki lakosság eredeti lakhelyén nem képes (vagy nem akarja) tovább folytatni a napi fennmaradásért vívott harcát, így a nagyvárosokba vándorol a jobb jövő reményében. Hátrahagyja kisebb-nagyobb gazdaságát abban a hitben, hogy a városok majd jobb lehetőségeket tartogatnak számára.⁵⁵ Az ilyen belső mozgásokat környezeti változások, természeti katasztrófák is előidézhetik, vagy olyan emberi tényezők, amelyek erőszakos cselekedetei másokat otthonuk elhagyására kényszerítenek (őket az angol szaknyelv Internally displaced persons-nak, röviden IDP-nek nevezik⁵⁶). A szabad akaratból történő belső migráció hátterében a jobb élet utáni vágyakozás áll. De amíg vidéken az egymáshoz való integrálódásra is képes szegénységben élni

52 – Solymári D.: *Harcok és távlatok, Kelet-Afrikai nyomortelepek ma és holnap* in Afrika Tanulmányok, 2014/8. évf. 2. sz. 5–15.

53 – Lásd: <http://www.maltai.hu/?action=new&newid=1726>

54 – Lásd: <http://www.orientpress.hu/cikk/gyermekleleteket-mentenek-a-magyarok-afrika-nyomortegyedeiben>

55 – Solymári D.: *Elfeledett milliók, Nyomortelepek Kelet-Afrikában* in Élet és Tudomány, 2013/4 (LXVIII) 115–117.

56 – Lásd: <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c146.html>

(például terményt, más árut egymás közt cserélhettek), addig a városokban szegregálódnak, és valamelyik nyomortelepen folytatják életüket, az emberi élethez méltatlan körülmények között. A vidék így kiürül, az egyébként rosszul szervezett és létrehozott városok azonban túlnépesednek. Munkát nem képesek adni a beáramlóknak, és szociális rendszerek hiányában az ott élők mély nyomorba süllyednek. Az erőszak vagy természeti csapások következtében lakhelyüket elhagyók gyakran menekülttáborokba kényszerülnek.⁵⁷ Az ENSZ adatai szerint ma mintegy 60 millió áldozata van valamilyen erőszakos lakhelyelhagyásnak,⁵⁸ közülük 27 millióan élnek saját országukon belül, 15 millióan máshol.⁵⁹ 20 millió menekült él a világban és mintegy 40 millió IDP. Az 50 legnagyobb menekülttáborban közel 2 millióan élnek⁶⁰ – sokan közülük már oda születtek. Az ENSZ UNRWA által fenntartott legrégebbi közel-keleti táborokban három generáció menekültjei élnek, a jobb jövő reményének teljes hiányában.⁶¹ Vannak gyermekek, akiknek nemcsak a szülei, de már a nagyszülei is oda születtek. Sokaknak anyanyelvük sincs, hiszen nincs anyaországuk; életüket az ENSZ által működtetett intézményekben élik. A jelenség tehát nem új keletű. Már az 1980-as években sejthető volt, hogy a túlnépesedés és a menekülttáborok tarthatatlan helyzete következtében mind az iszlám világból, mind a Szaharától délre fekvő afrikai területekről tömegek fognak megindulni Európa felé. A folyamat tapasztalható volt Marokkóban, ami már akkor tele volt fekete-afrikaiakkal, de Szudánban is – gondoljunk csak a dárfúri konfliktus eredőire, majd eszkalálódására. De Dél-Afrikába is évekkel ezelőtt megindultak az elsivatagosodás, klímaváltozás vagy erőszakos polgárháborúk miatt elvándorlók tömegei, aminek következtében ma közel 4 millió menekült él Afrika déli térségében. A problémát a nyugati hatalmak fegyveres erőinek beavatkozásai is erősítették, és nem követte nyár az arab tavaszt sem ...

A bizonytalan jelen és a kilátás nélküli jövő milliőkat készítenek ma elvándorlása, amelynek okai nem elsősorban az iszlámban keresendők. Sokkal inkább más, évtizedek óta zajló komplex folyamatban és az „európai vákuum” kölcsönhatásában. Számos olyan hely van ma a világon, ahol állandó fenyegetettségben, a jövő reménye nélkül

57 – Solymári D.: *Testvérháborúk Dél-Szudánban* in A Földgömb, XXXIII. 279., 2015. október, 54–67.

58 – Lásd UNHCR Global Trend 2014: <http://unhcr.org/556725e69.html>

59 – Lásd: <http://www.un.org/en/globalissues/briefingpapers/refugees/>

60 – Lásd: <http://www.smithsonianmag.com/innovation/where-are-50-most-populous-refugee-camps-180947916/?no-ist>

61 – Lásd: <http://www.reuters.com/article/us-palestinians-israel-refugees-idUSBRE84805720120509>

élnék eltérő nyelvű, vallású és etnikai összetételű csoportok; gyakran éppen egymásra jelentve kockázatot. Az országok közötti határok elmosódnak, kulturális olvasztótégeket alakítva. Napjainkban egymástól elszigetelten élni szinte lehetetlen. Az együttélés elkerülhetetlen sorsszerűség, amely arra készíti a békességre vágyó jóérezsű feleket, hogy szüntelenül keressék a másikkal való közösség vállalásának lehetőségét. Ebben az értelemben ez olyan kihívás mindannyiunk számára, amelyben saját kulturális hagyományaink megőrzése és erősítése mellett csak a folyamatos dialógus és kapcsolat keresése lehet elfogadható. Azonban ez a feladat még azokban az országban sem könnyű, ahol viszonylag homogén a lakosság összetétele. A történelem se kínál kész recepteket a népek közötti „társbérlet” rendezésére. Szabadság, egyenlőség, együttélés – lehetne az új jelmondat, az egymás mellett élő „mozaiknemzetek” zarándokútján. A Közel-Kelet vagy a szubszaharai Afrika heterogén lakosságú országaiban ez különösen nehéz. Kiváltképp akkor, amikor néhány ember is képes destabilizálni egy országot. Számukra és számunkra is a békés párbeszéd művészetének gyakorlása olyan kihívás, amelyhez minden bölcsességünkre szükségünk van, hogy megvalósulhasson az együttélés civilizációja.

MELLÉKLETEK

GONDOSKODÓ KÍSÉRET

A MAGYAR MÁLTAI SZERETETSZOLGÁLAT SZEREPVÁLLALÁSA A MIGRÁCIÓS KRÍZIS 2015-ÖS IDŐSZAKÁBAN

A migránsok és menekültek fő útvonala Magyarországon keresztül, a déli határ menti kerítés megépítése előtt...

A menekültválság főbb eseményei 2015-ben a Magyar Máltai Szeretetszolgálat aktivitásának vonatkozásában

Április–június	A Szeretetszolgálat egyedi segítséget nyújt migráns családoknak
Július 13.	Egészségügyi ellátás indul Szegeden, Győrben és Budapesten (Keleti pályaudvar)
Augusztus 1.	Önkéntes segítők száza kapcsolódnak be a munkába
Szeptember 4.	A kormány felkérésére Budapesten és az M1-es autópálya egyes pontjain segíti éjjel a szervezet a migránsok osztrák határhoz szállítását
Szeptember 9.	Röske külterületén tartós egészségügyi és pszicho-szociális ellátás indul a szerb–magyar határ melletti gyűjtőponton
Szeptember 11.	Folyamatosan érkeznek adományok hazai és külföldi támogatóktól
Szeptember 13.	Tartós pszicho-szociális ellátást nyújt a szervezet több ponton az országban (elsősorban gyermekeknek és családoknak)
Szeptember 15.	A Szeretetszolgálat Szerbiában, az ország határain kívül segít
Szeptember 18.	Horvátországban is aktív jelenlét kezdődik. Elsőként jelenik meg a beremendi határnál a magyar segélyszervezet
Szeptember 19.	A horvát–magyar és az osztrák–magyar határszakasz több pontján egyaránt folyamatos ellátást nyújt a Szeretetszolgálat – Baracson és Hegyeshalmon 0–24 órában
Október 6.	Befejeződik a déli határ egyes szakaszainál a folyamatos jelenlét, időszakos ellátással folytatódik
Október 19.	Véget ér Hegyeshalomnál a Szeretetszolgálat munkája
Október 20.	A segélyszervezet minden terepi kapacitását visszahívja
Október 20.	A korábbiakhoz hasonlóan pszicho-szociális ellátást nyújtunk az ország egyes területein
Október 30.	Egészségügyi és pszicho-szociális ellátás Szlovéniában, a dobovai menekülttáborban
December 6.	Aktív részvétel hazai szervezetek, a Szuverén Máltai Lovagrend, a WHO, az EU és az ICRC különböző elméleti platformjain

A KIADVÁNY FÉNYKÉPEINEK KÉSZÍTŐI

Köszönjük az elkészítésükben nyújtott segítséget.

Majoros Árpád

Manuel Meszarovits
(<http://www.meszarovits.org/>)

Lázár Alpár

Szabó Barnabás

MMSZ Archívum

(köszönettel a német és osztrák kollégáknak a képek elkészítéséért)

Cím:

1125 Budapest,
Szarvas Gábor út 58–60.

Telefon: +36 1 391 4700

Fax: +36 1 391 4728

E-mail: info@maltai.hu

Web: www.maltai.hu

